

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาถึงปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประมวลสรุปนำเสนอตามลำดับหัวข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. มาตรฐานการศึกษา
 - 1.1 มาตรฐานการศึกษาของชาติ
 - 1.2 มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 1.3 มาตรฐานการศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษา
2. การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 2.1 ความเป็นมาของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.2 ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.3 ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 2.4 ขอบเขตของมาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น
 - 2.5 วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาท้องถิ่น
 - 2.6 คำนิยมการจัดการศึกษาท้องถิ่น
 - 2.7 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาท้องถิ่น
 - 2.8 การประเมินเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
3. แนวคิดการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 3.1 ความเป็นมาของการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 3.2 หลักการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.3 วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.4 ยุทธศาสตร์การดำเนินงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.5 โครงสร้างการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 3.6 เครื่องมือประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

4. การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 4.1 การเตรียมการ ก่อนดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 4.1.1 การเตรียมความพร้อมของบุคลากร
 - 4.1.2 การแต่งตั้งคณะกรรมการ
 - 4.2 การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
 - 4.2.1 การวางแผน (P)
 - 4.2.2 การปฏิบัติตามแผน (D)
 - 4.2.3 การตรวจสอบประเมินผล (C)
 - 4.2.4 การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (A)
 - 4.3 การจัดทำรายงานประเมินตนเอง หรือรายงานประจำปี (SAR) และการจัดทำแผนการพัฒนาคุณภาพ (IP)
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มาตรฐานการศึกษา

มาตรฐานการศึกษาถือเป็นข้อกำหนดที่เกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียง สำหรับส่งเสริม กำกับดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และเพื่อการประกันคุณภาพทางการศึกษา มีดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2549 : 1)

มาตรฐานการศึกษาของชาติ

มาตรฐานการศึกษาของชาติ เป็นเป้าหมายการจัดการศึกษาของชาติ ครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท นั่นคือ ครอบคลุมการศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน การอาชีวศึกษา การอุดมศึกษา และครอบคลุมทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ดังนั้น มาตรฐานการศึกษาของชาติจึงเป็นการกำหนดเป้าหมายที่กว้าง เพื่อให้องค์กรหลักที่จัดการศึกษาสามารถนำไปกำหนดแนวทางนำสู่การปฏิบัติได้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้

มาตรฐานการศึกษาของชาติ แบ่งออกเป็น 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทยที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะพลเมือง และพลโลก (คนไทยเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข)

ตัวบ่งชี้

- 1.1 กำลังกาย กำลังใจที่สมบูรณ์
- 1.2 ความรู้และทักษะที่จำเป็นและเพียงพอในการดำรงชีวิตและการพัฒนาสังคม
- 1.3 ทักษะการเรียนรู้และการปรับตัว
- 1.4 ทักษะทางสังคม
- 1.5 คุณธรรม จิตสาธารณะ และจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก

มาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษา

ตัวบ่งชี้

- 2.1 การจัดหลักสูตรการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ
- 2.2 มีการพัฒนาผู้บริหาร ครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีคุณภาพ
- 2.3 มีการบริหารจัดการที่ใช้สถานศึกษาเป็นฐาน

มาตรฐานที่ 3 แนวการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้

ตัวบ่งชี้

- 3.1 การบริการวิชาการและสร้างความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้/สังคมแห่งความรู้
- 3.2 การศึกษาวิจัย สร้างเสริม สนับสนุนแหล่งการเรียนรู้และกลไกการเรียนรู้
- 3.3 การสร้างและการจัดการความรู้ในทุกระดับทุกมิติของสังคม

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 5-11) ได้กล่าวไว้ว่า มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดขึ้นตามกรอบมาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นเดิม (มถ.) มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) และมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถาบันการศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มี 24 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย

มาตรฐานด้านปัจจัยทางการศึกษา (จำนวน 5 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 1 ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงาน
ที่รับผิดชอบ หมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี มีครูและ
บุคลากรสนับสนุนเพียงพอ
ตัวบ่งชี้

- 1) มีคุณธรรมจริยธรรมและปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ
- 2) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชน
- 3) มีความมุ่งมั่นและอุทิศตนในการสอนและพัฒนาผู้เรียน
- 4) มีการแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ เป็นประจำ
- 5) จบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางการศึกษาหรือเทียบเท่าขึ้นไป
- 6) สอนตรงตามวิชาเอก-โท หรือตรงตามความถนัด
- 7) มีจำนวนเพียงพอ (หมายรวมทั้งครูและบุคลากรสนับสนุน)

มาตรฐานที่ 2 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
ตัวบ่งชี้

- 1) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมี
ประสิทธิภาพการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 2) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอน
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 3) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์มีประสิทธิภาพการสอน
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 4) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนาและวัฒนธรรมมี
ประสิทธิภาพการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 5) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษามีประสิทธิภาพ
การสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 6) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีประสิทธิภาพการสอนเน้น
ผู้เรียนเป็นสำคัญ
- 7) ครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีมี
ประสิทธิภาพการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

**มาตรฐานที่ 3 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการศึกษา
ตัวบ่งชี้**

- 1) มีคุณธรรม จริยธรรม และปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ
การบริหารการศึกษา
- 2) มีความคิดริเริ่ม มีวิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำทางวิชาการ
- 3) มีความสามารถในการบริหารงานวิชาการและการจัดการ
พึงพอใจ
- 4) การบริหารงานมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล ผู้เกี่ยวข้อง

**มาตรฐานที่ 4 สถานศึกษามีจำนวนผู้เรียน และอายุตามเกณฑ์
ตัวบ่งชี้**

- 1) มีอัตราส่วนจำนวนผู้เรียนต่อห้องเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด
- 2) ผู้เรียนมีเกณฑ์อายุ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

**มาตรฐานที่ 5 สถานศึกษามีทรัพยากรและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ
จัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ
ตัวบ่งชี้**

- 1) มีอาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน ห้องพิเศษ
วัสดุ ครุภัณฑ์เพียงพอ
- 2) มีการระดมงบประมาณและทรัพยากรเพื่อการจัดการศึกษา
- 3) มีสื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศ และนวัตกรรมที่เหมาะสม
ต่อการจัดการศึกษา
- 4) มีสภาพแวดล้อม พื้นที่สีเขียว และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการ
จัดการศึกษา

มาตรฐานด้านกระบวนการทางการศึกษา (จำนวน 8 มาตรฐาน 40 ตัวบ่งชี้)

**มาตรฐานที่ 6 สถานศึกษามีการจัดองค์กรโครงสร้าง ระบบการบริหาร
และพัฒนางองค์กรอย่างเป็นระบบครบวงจร
ตัวบ่งชี้**

- 1) มีการจัดองค์กร โครงสร้างและระบบการบริหารงานที่
เหมาะสม
- 2) มีการจัดข้อมูลสารสนเทศอย่างครอบคลุมและทันต่อการใช้งาน

3) มีการพัฒนาบุคลากร (ผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุน)

อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

**มาตรฐานที่ 7 สถานศึกษามีการบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้สถานศึกษา
เป็นฐาน**

ตัวบ่งชี้

- 1) มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา
- 2) มีการบริหารเชิงกลยุทธ์และใช้หลักการมีส่วนร่วม
- 3) มีคณะกรรมการสถานศึกษาร่วมพัฒนาโรงเรียน
- 4) มีรูปแบบการบริหารที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงาน
- 5) มีการตรวจสอบและถ่วงดุล

**มาตรฐานที่ 8 สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**

ตัวบ่งชี้

- 1) มีหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เหมาะสมเกี่ยวกับผู้เรียน
- 2) มีรายวิชาให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจอย่างหลากหลาย
- 3) มีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่ตอบสนองความถนัด

และท้องถิ่น

และความสามารถของผู้เรียน

การเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ของผู้เรียน

การสอนอยู่เสมอ

ในการเรียนการสอน

และใช้ผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ

- 4) มีการส่งเสริมพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้และสื่อ
- 5) มีการจัดระบบการบันทึก การรายงานผลและการส่งต่อข้อมูล
- 6) มีระบบการนิเทศการเรียนการสอนและนำผลไปปรับปรุง
- 7) มีการนำแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้
- 8) ดำเนินการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ติดตามผล

มาตรฐานที่ 9 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่าง

หลากหลาย

ตัวบ่งชี้

1) มีการจัดและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเข้มแข็ง
และทั่วถึง

2) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถ
ทางวิชาการและความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

3) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและตอบสนองความสามารถพิเศษ
และความถนัดของผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ

4) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมค่านิยมที่ดีงาม

5) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ/ดนตรี/นาฏศิลป์/กีฬา
และนันทนาการ

6) มีการจัดกิจกรรมสืบสานและสร้างสรรค์วัฒนธรรม ประเพณี
และภูมิปัญญาไทย

7) มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย

มาตรฐานที่ 10 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริม

ให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติเต็มศักยภาพ

ตัวบ่งชี้

1) มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีอาคารสถานที่
เหมาะสม

2) มีการส่งเสริมสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของผู้เรียน

3) มีการให้บริการเทคโนโลยี สารสนเทศทุกรูปแบบที่เอื้อต่อการ
เรียนรู้ด้วยตนเองและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

4) มีการจัดห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด พื้นที่สีเขียวและ
สิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอและอยู่ในสภาพการใช้การได้ดี

5) มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานที่

มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญา

ท้องถิ่น

ตัวบ่งชี้

- 1) มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น
- 2) มีการสนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา

มาตรฐานที่ 12 สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างบ้าน องค์กรทางศาสนา

สถาบันวิชาการ เพื่อพัฒนาวิธีการเรียนรู้ในชุมชน

ตัวบ่งชี้

- 1) มีการจัดแหล่งวิชาการในการให้ความรู้และบริการชุมชน
- 2) มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา

ตัวบ่งชี้

- 1) มีการจัดระบบบริหารและสารสนเทศ
- 2) มีการพัฒนามาตรฐานการศึกษา
- 3) มีการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 4) มีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
- 5) มีการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา
- 6) มีการประเมินคุณภาพการศึกษา
- 7) มีการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี
- 8) มีการผูกงระบบประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานด้านผลผลิต (ผู้เรียน) (จำนวน 11 มาตรฐาน 42 ตัวบ่งชี้)

มาตรฐานที่ 14 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

ตัวบ่งชี้

- 1) มีวินัย มีความรับผิดชอบ และปฏิบัติตามหลักธรรมเบื้องต้นของศาสนาที่ตนนับถือ
- 2) มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 3) มีความกตัญญูกตเวที
- 4) มีเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม

5) ประหยัด และรู้จักใช้ทรัพย์สินของส่วนตนและส่วนรวม

อย่างคุ้มค่า

6) นิยมไทย เห็นคุณค่าในภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย

ภูมิใจในวัฒนธรรมและความเป็นไทย

**มาตรฐานที่ 15 ผู้เรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม
ตัวบ่งชี้**

1) รู้คุณค่าของสิ่งแวดล้อมและตระหนักถึงผลกระทบต่อตนเอง
และสังคมที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม

2) เข้าร่วมหรือมีส่วนร่วมกิจกรรม/โครงการอนุรักษ์
และพัฒนาสิ่งแวดล้อม

**มาตรฐานที่ 16 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงาน
ร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต
ตัวบ่งชี้**

1) มีทักษะในการจัดการและการทำงานให้สำเร็จ
2) พากเพียรพยายาม ขยัน อดทน ละเอียดรอบคอบในการทำงาน
มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น

3) ทำงานอย่างมีความสุข พัฒนางานและภูมิใจในผลงาน
ของตนเอง

4) ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
5) มีความรู้สึกที่ดีต่ออาชีพสุจริตและหาความรู้เกี่ยวกับอาชีพ
ที่ตนสนใจ

**มาตรฐานที่ 17 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์
มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง
คิดแบบองค์รวมทั้งระบบ และมีวิสัยทัศน์
ตัวบ่งชี้**

1) สามารถเปรียบเทียบ วิเคราะห์ สังเคราะห์
และสรุปเป็นความคิดรวบยอด

2) สามารถคาดการณ์ กำหนดเป้าหมายและแนวทาง
การตัดสินใจได้

3) ประเมินและเลือกแนวทางการตัดสินใจ และแก้ไขปัญหา

อย่างมีสติ

4) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดแบบองค์รวมทั้งระบบ

และมีจินตนาการ

**มาตรฐานที่ 18 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร
ตัวบ่งชี้**

- 1) มีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยตามเกณฑ์
- 2) สามารถสื่อความคิดผ่านการพูด เขียน หรือนำเสนอ

ด้วยวิธีต่างๆ

3) สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ทั้งภาษาไทย

และภาษาต่างประเทศ ตามช่วงชั้นที่เหมาะสม

4) สามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

**มาตรฐานที่ 19 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้
และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง**

ตัวบ่งชี้

1) มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักตั้งคำถามเพื่อหาเหตุผล สนใจแสวงหา

ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ รอบตัว

2) มีวิธีการเรียนรู้ของตนเอง สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

และสนุกกับการเรียนรู้

3) สามารถใช้ห้องสมุด ใช้แหล่งเรียนรู้และสื่อต่างๆ ทั้งใน

และนอกสถานศึกษา

**มาตรฐานที่ 20 ผู้เรียนรู้มีสุขนิสัย สุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี
ตัวบ่งชี้**

1) มีนิสัยในการดูแลสุขภาพและป้องกันตนเองไม่ให้เกิดอุบัติเหตุ

2) มีน้ำหนัก ส่วนสูง และมีสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

3) ป้องกันตนเองจากสิ่งเสพติดให้โทษและหลีกเลี่ยงสภาวะ

ที่เสี่ยงต่อความรุนแรง โรคภัย และอุบัติเหตุ

4) มีความมั่นใจ กล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม

และให้เกียรติผู้อื่น

5) มีมนุษยสัมพันธ์ดีต่อเพื่อน ครู และชอบมาโรงเรียน

**มาตรฐานที่ 21 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา
ตัวบ่งชี้**

- 1) ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านศิลปะ
- 2) ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านดนตรี/นาฏศิลป์
- 3) ชื่นชม ร่วมกิจกรรม และมีผลงานด้านกีฬา/นันทนาการ

**มาตรฐานที่ 22 ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และปฏิบัติตน
ตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
ตัวบ่งชี้**

- 1) เคารพและเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- 2) เคารพในสิทธิ เสรีภาพของผู้อื่น รักษาสิทธิ เสรีภาพ

ของตนเองและมีความเป็นประชาธิปไตย

3) รู้และปฏิบัติตามกฎหมาย สามารถอยู่ในสังคมได้

อย่างมีความสุข

4) เคารพและปฏิบัติตามคำสั่งสอน คำแนะนำของพ่อ แม่

ครู ญาติ และผู้ใหญ่

5) รู้จักท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่น

**มาตรฐานที่ 23 ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และนักเรียนมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ
ของผู้ปกครองและชุมชน
ตัวบ่งชี้**

1) ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจ ยอมรับความรู้
ความสามารถทักษะด้านวิชาการ การกีฬา ความมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และพฤติกรรมที่พึง
ประสงค์ของผู้เรียน

2) ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจในความประพฤติ
การปฏิบัติตนตามมาตรฐาน และจรรยาบรรณของวิชาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาและครู

3) ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจผู้บริหารสถานศึกษา
และครูในการให้คำปรึกษา แนะนำ ตลอดจนการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ แก่ชุมชนและส่วนรวม

**มาตรฐานที่ 24 สถานศึกษามีมาตรฐานเป็นที่พึงพอใจ และยอมรับ โดยผู้ปกครอง และชุมชนให้การสนับสนุนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษา
ตัวบ่งชี้**

- 1) ผู้ปกครองและชุมชนมีความพึงพอใจในความสะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการให้บริการด้านสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์วิชาการและอื่นๆ ของสถานศึกษาแก่ชุมชน
- 2) ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา และให้การสนับสนุนทรัพยากรปัจจัยต่างๆ ในการจัดและพัฒนาการศึกษา (ปรับปรุงเพิ่มเติม)

มาตรฐานการศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษา จำเป็นจะต้องดำเนินการตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ การกำหนดมาตรฐานการศึกษาสามารถแบ่งระดับของการกำหนดมาตรฐานการศึกษาไว้ ดังนี้ (กรมการปกครองท้องถิ่น. 2553 : 4-19)

มาตรฐานการศึกษาชาติ

เป็นการกำหนดเป้าหมายโดยรวมของชาติ ว่าการจัดการศึกษาที่ชาติต้องการจะต้องดำเนินการให้มีทรัพยากรเพื่อใช้ในการจัดการศึกษาอย่างไร การบริหารจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ จะต้องดำเนินการในลักษณะใด รวมทั้งผลที่เกิดจากกระบวนการบริหารจัดการศึกษา ควรจะเป็นอย่างไร ซึ่งมาตรฐานการศึกษาชาติเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ต้องกำหนดไว้ในลักษณะต้องมี ต้องเป็น และต้องเกิด ตั้งแต่ปัจจัย กระบวนการและผลผลิตทางการศึกษา

มาตรฐานการศึกษาตามลักษณะประเภทการศึกษา

เป็นมาตรฐานเป้าหมายการศึกษิตตามลักษณะประเภทของการศึกษา คือ

- มาตรฐานเป้าหมายการศึกษิตปฐมวัย
- มาตรฐานเป้าหมายการศึกษิตขั้นพื้นฐาน
- มาตรฐานเป้าหมายการศึกษิตอาชีวศึกษิต
- มาตรฐานเป้าหมายการศึกษิตอุดมศึกษิต

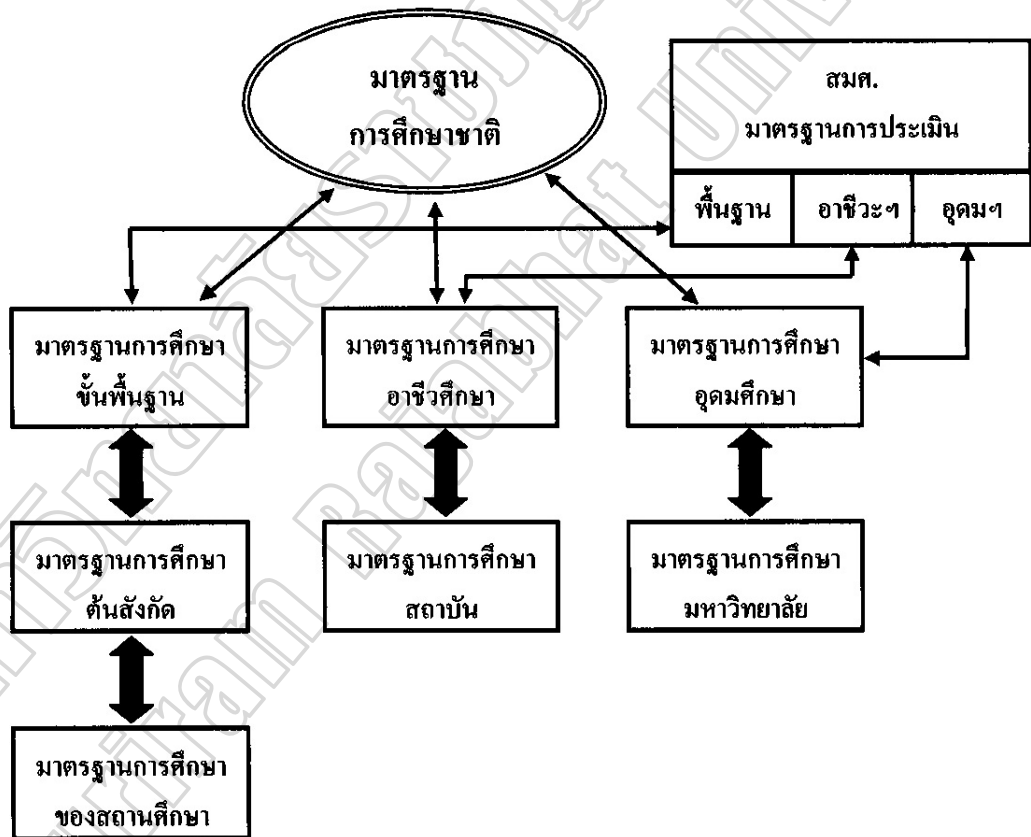
ทั้งนี้การกำหนดมาตรฐานเป้าหมายการศึกษิตแต่ละประเภทควรจะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษิตชาติในภาพรวม

มาตรฐานการศึกษาตามระดับความรับผิดชอบขององค์กร

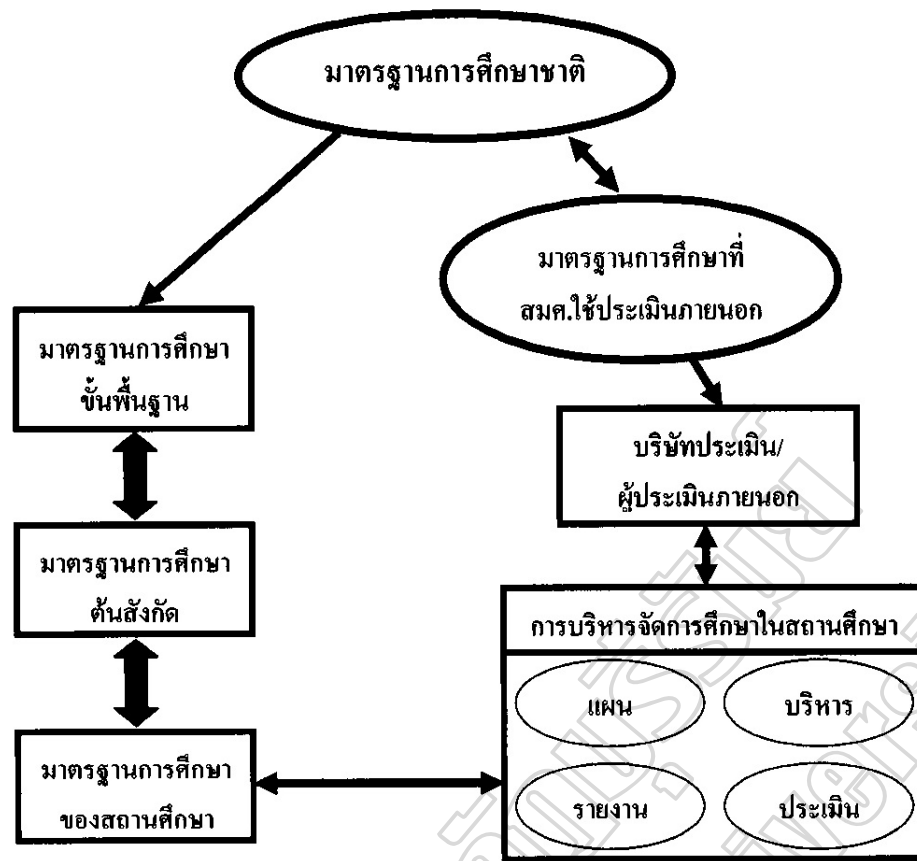
เป็นการกำหนดเป้าหมายการศึกษาขององค์กรที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการศึกษา ในบริบทการศึกษาตามหน้าที่ของหน่วยงาน ตั้งแต่ต้นสังกัดจนถึงสถานศึกษา ซึ่งจะต้องกำหนด มาตรฐานให้สอดคล้องกับมาตรฐานตามลักษณะประเภทของการศึกษา และมาตรฐานการศึกษา ชาติ

มาตรฐานเพื่อการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานประเมินคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาชาติ

เป็นการกำหนดมาตรฐานเพื่อใช้ในการตรวจสอบในการประเมินภายนอกของ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการตรวจสอบมาตรฐานการศึกษาของชาติ ทั้งนี้ การกำหนดมาตรฐาน เพื่อการตรวจสอบจะต้องมีความสัมพันธ์กับมาตรฐานการศึกษาชาติ โดยกำหนดมาตรฐานตาม กรอบปริมาณที่จะใช้ในการตรวจสอบในแต่ละห้วงระยะเวลาที่จะดำเนินการตรวจสอบ ทั้งนี้ โครงสร้างความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษาจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ดังภาพประกอบ 2.1-2.2 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553 : 5-6)



ภาพประกอบ 2.1 ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษาในระดับต่างๆ



ภาพประกอบ 2.2 ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษากับการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาตามระบบประกัน

สรุปว่า มาตรฐานการศึกษาคือข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ ใช้เป็นหลักเทียบเคียง สำหรับส่งเสริม กำกับดูแล ตรวจสอบ ประเมินผล และเพื่อการประกันคุณภาพทางการศึกษา โดยมาตรฐานการศึกษาของชาติ ถือเป็นเป้าหมายใหญ่ของการจัดการศึกษาของชาติ ซึ่งครอบคลุมการจัดการศึกษาทุกระดับ ทุกประเภท เป็นการกำหนดเป้าหมายที่กว้าง เพื่อให้ทุกองค์กรที่จัดการศึกษาสามารถนำไปกำหนดแนวทางนำสู่การปฏิบัติได้ชัดเจนยิ่งขึ้นได้ แบ่งออกเป็น 3 มาตรฐาน 11 ตัวบ่งชี้ ส่วนมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดขึ้นตามกรอบมาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นเดิม (มถ.) มาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) และมาตรฐานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มี 24 มาตรฐาน 106 ตัวบ่งชี้ สำหรับมาตรฐานการศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษา จึงจำเป็นต้องดำเนินการตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งมาตรฐานการศึกษาชาติเป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ต้องกำหนดไว้ในลักษณะ

ต้องมี ต้องเป็น และต้องเกิด ตั้งแต่ปัจจัย กระบวนการและผลผลิตทางการศึกษา ทั้งนี้การกำหนดมาตรฐานเป้าหมายการศึกษาแต่ละประเภทควรจะต้องกำหนดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติในภาพรวมด้วย

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การพัฒนาประเทศไทยในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้มีแนวคิดที่มีความต่อเนื่องจากแนวคิดของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8-10 โดยยังคงยึดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ที่มุ่งให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ แต่การประยุกต์ใช้แนวคิดดังกล่าว และสร้างความมั่นใจว่าการพัฒนาจะเป็นไปในแนวทางที่ยั่งยืนและสร้างความสุขให้กับคนไทย จำเป็นต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายในประเทศอย่างรอบด้านและวางจุดยืนการพัฒนาในระยะยาว ภายใต้วิสัยทัศน์ประเทศไทยปี พ.ศ. 2570 ซึ่งพิจารณาถึงบริบทการเปลี่ยนแปลงในอนาคต และทุกภาคส่วนในสังคมไทยได้เห็นพ้องร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ปี พ.ศ. 2570 ไว้ดังนี้ “คนไทยภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีมิตรไมตรีบนวิถีชีวิตแห่งความพอเพียง ยึดมั่นในวัฒนธรรมประชาธิปไตย และหลักธรรมาภิบาล การบริการสาธารณะขั้นพื้นฐานที่ทั่วถึง มีคุณภาพ สังคมมีความปลอดภัยและมั่นคง อยู่ในสภาวะแวดล้อมที่ดี เกื้อกูลและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน ระบบการผลิตเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน อยู่บนฐานทางเศรษฐกิจที่พึ่งตนเองและแข่งขันได้ในเวทีโลก สามารถอยู่ในประชาคมภูมิภาคและ โลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี”

เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ทั้งนี้ เพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนในการจัดการศึกษาต้องตระหนักและดำเนินการจนบรรลุผลในที่สุด ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดให้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้เกิดการนำสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 ข : คำนำ)

ความเป็นมาของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 1-2) ได้กล่าวไว้ว่า ตามภารกิจ อำนาจหน้าที่ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้จัดให้มีการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลภายใต้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมกำกับและดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา กล่าวคือ

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

“มาตรา 45 องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ดำเนินกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังต่อไปนี้

(8) จัดทำกิจการใดๆ อันเป็นอำนาจหน้าที่ของราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง”

กฎกระทรวง (พ.ศ. 2541) ออกตามความในพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540

“ให้กิจการดังต่อไปนี้ เป็นกิจการที่ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นสมควรให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดร่วมดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ

(11) จัดการศึกษา ทำนุบำรุงศาสนา และบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น”

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542

“มาตรา 17 ภายใต้งบบังคับมาตรา 16 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

(6) การจัดการศึกษา”

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้จัดทำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และให้สถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายใน นอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐาน

ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

นักการศึกษาหลายท่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้ให้ความหมายของ “การประกันคุณภาพการศึกษา” ไว้หลากหลายแนวคิด ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 7) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษาทั้งผู้รับคิดชอบโดยตรงได้แก่ ผู้เรียนและผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อมได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคม โดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด การประกันคุณภาพมีแนวคิดอยู่บนพื้นฐานของการ “ป้องกัน” ไม่ให้เกิดการทำงานที่ไม่มีประสิทธิภาพและผลผลิตไม่มีคุณภาพ

เกียรติศักดิ์ คฤหบดี (2548 : 18) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง ระบบการบริหารคุณภาพที่สร้างความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ชุมชน และสังคมว่าผู้จบการศึกษา มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด เป็นเครื่องมือในการรักษาคุณภาพให้ได้มาตรฐานการศึกษาของชาติ ซึ่งทำให้ทุกโรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่เท่าเทียมกัน โดยหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ตั้งแต่การวางแผนการดำเนินงาน และการตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

กมล สุนทรพงษ์ภัทร (2550 : 16) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง กระบวนการบริหารที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ทั้งการวางแผน กำหนดเป้าหมาย และวิธีการ โดยมีการประเมินตนเอง การติดตามตรวจสอบคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนจากภายในที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด

รุ่งทิวา โจ๊กทำ (2551 : 22) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นการบริหารดำเนินการจัดการกิจกรรมที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนา และสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทางการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกที่พัฒนาการศึกษาทำให้เกิดคุณภาพ และมาตรฐานเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการทางการศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาว่า ผลผลิตของการศึกษา คือ นักเรียนที่มีคุณภาพตามลักษณะที่พึงประสงค์และตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุภาพร จันทรโลมา (2551 : 14) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการที่สร้างความมั่นใจให้กับสังคมว่าสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนปฏิบัติงาน การดำเนินการตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุง เพื่อเป็นหลักประกันว่าคุณภาพการศึกษาได้รับการรักษาไว้และได้รับการส่งเสริมพัฒนา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนด บรรลุจุดมุ่งหมายสำคัญ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาที่สมดุลทั้งทางร่างกาย จิตใจและสติปัญญา มีคุณภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์

พระจำเนียร จันทวิโส (พลาตสุ) (2552 : 15) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานที่กำหนด เป็นที่มั่นใจของผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม

ลำดวน ทวยประโคน (2552 : 10) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการหรือกลไกในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผลผลิตที่ได้จากการจัดการศึกษาสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและผู้ประกอบการให้เกิดความมั่นใจว่า การจัดการศึกษานั้นมีคุณภาพตามมาตรฐานที่สังคมต้องการ และตรงตามข้อกำหนดของสำนักงานรับรองมาตรฐานการประเมินคุณภาพการศึกษา

สมนึก ปิ่นเพชร (2552 : 18) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผน และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ผู้เรียนมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามมาตรฐานการศึกษา ที่กำหนดให้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า โรงเรียนจะดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

ปฐวีกันต์ ปริธรรมมัง (2554 : 20) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การให้ความเชื่อมั่นและการรับประกันในเรื่องคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ในด้านมาตรฐานตามหลักสูตรแก่นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

จากความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาดังกล่าวมาแล้วข้างต้น สรุปได้ว่าการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง กระบวนการหรือกลไกในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ การประเมินผลและการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน เป็นการดำเนินงานตามภารกิจด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องว่าสถานศึกษาสามารถดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ

ความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน จะทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและการพัฒนาการศึกษาทุกชั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดเป้าหมาย/การวางแผน การทำตามแผน การประเมินผล และการนำผลการประเมินมาปรับปรุงการดำเนินงาน นอกจากนี้การประกันคุณภาพการศึกษายังเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้ (ยาเป็น เรื่องจรูญศรี. 2552 : 1-2)

1. ผู้เรียนและผู้ปกครองมีหลักประกันและความมั่นใจว่าสถานศึกษาจะจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด
2. ครูได้ทำงานอย่างมืออาชีพ ได้ทำงานที่เป็นระบบที่ดี มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ และเน้นวัฒนธรรมคุณภาพ ได้พัฒนาตนเองและผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน
3. ผู้บริหาร ได้ใช้ภาวะผู้นำ และความรู้ความสามารถในการบริหารงานอย่างเป็นระบบ และมีความโปร่งใส เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับและนิยมชมชอบของผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคม
4. หน่วยงานที่กำกับดูแลได้สถานศึกษาที่มีคุณภาพและศักยภาพในการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะช่วยแบ่งเบาภาระในการกำกับดูแลสถานศึกษา และก่อให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพทางการศึกษา และคุณภาพของสถานศึกษา
5. ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคม และประเทศชาติได้เยาวชนและคนที่ดีมีคุณภาพและศักยภาพที่จะช่วยทำงานพัฒนาองค์กร ชุมชน สังคมและประเทศชาติต่อไป

เมอร์กาทรอยด์ และ มอร์แกน (Murgatroyd & Morgan. 1994 : 45 ; อ้างถึงใน สุภาวดี ตริรัตน์. 2556 : 1) ได้จำแนกลักษณะเด่นของการประกันคุณภาพทางการศึกษาไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. มาตรฐานการศึกษาที่กำหนดโดยผู้เชี่ยวชาญภายนอก
2. มาตรฐานเขียนในรูปของความคาดหวังที่โรงเรียนจะต้องบรรลุถึง
3. มาตรฐานต้องสามารถประเมินได้โดยใช้เกณฑ์ที่เป็นปรนัย
4. มาตรฐานต้องใช้อย่างเสมอภาค ไม่มีการยกเว้น โดยปราศจากเหตุผลสมควร
5. การประกันคุณภาพการศึกษาจะประกอบด้วย การตรวจสอบและทบทวน (Audit and Review) การทดสอบด้วยแบบทดสอบมาตรฐาน และการประเมินคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาที่ได้มีการพัฒนาอยู่ในขณะนี้ มีแนวคิดเพื่อส่งเสริมและเสนอแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาโดยมีการดำเนินงาน 3 ขั้นตอน ดังนี้ (เดือนแฉ อ่วมขาว, 2554 : 1)

1. การควบคุมคุณภาพ (Quality Control) เป็นการกำหนดมาตรฐานคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นเป้าหมายและเป็นเครื่องมือในการพัฒนาซึ่งหลักปฏิบัติทั่วไปมาตรฐานจะกำหนดโดยอาศัยคณะบุคคล ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์

2. การตรวจสอบคุณภาพ (Quality Audit) เป็นการตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินการจัดการศึกษาว่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาที่กำหนดขึ้นมากน้อยเพียงใด และมีขั้นตอนการดำเนินการที่จะทำให้เกิดเชื่อถือได้หรือไม่ว่าการจัดการศึกษาจะเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

3. การประเมินคุณภาพ (Quality Assessment) เป็นการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา โดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือโดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในเขตพื้นที่และหน่วยงานต้นสังกัดในส่วนกลางที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

เมธา ศรีกำเนิด (2554 : 1-2) ได้กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา มีความสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลคุณภาพการศึกษาที่เชื่อถือได้ เกิดความเชื่อมั่นและสามารถตัดสินใจเลือกใช้บริการที่มีคุณภาพมาตรฐาน

2. ป้องกันการจัดการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพ ซึ่งจะเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคและเกิดความเสมอภาคในโอกาสที่จะได้รับการบริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง

3. ทำให้ผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษามุ่งบริหารจัดการศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐานอย่างจริงจัง ซึ่งมีผลให้การศึกษามีพลังที่จะพัฒนาประชากรให้มีคุณภาพอย่างเป็นรูปธรรมต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพทางการศึกษามีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐาน จะทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและการพัฒนาการศึกษาในทุกขั้นตอน เป็นการประเมินผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยวงจร PDCA (Plan – Do – Check – Act) ที่ปฏิบัติโดยบุคลากรของสถานศึกษา หรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา นอกจากนี้ การประกันคุณภาพการศึกษายังเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัด สังคมและประเทศชาติ นำไปสู่การวางแผนในการพัฒนาเสริมสร้างศักยภาพ รวมถึงความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติต่อไป

ขอบเขตของมาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่น

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2548 : 2) ได้กล่าวไว้ว่า มาตรฐานการจัดการศึกษาท้องถิ่นนี้เป็นการจัดทำมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย เพื่อใช้ในสถานศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด และใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

วัตถุประสงค์การจัดการศึกษาท้องถิ่น

วัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสรุปได้ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548 : 3)

1. เพื่อให้สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีมาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติและใช้เป็นมาตรฐานในการรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก
2. เพื่อให้สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จัดการศึกษาได้มาตรฐานและมีคุณภาพตรงตามมาตรฐานการศึกษาของชาติระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย
3. เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม มีความเชื่อมั่นและพอใจในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สามารถจัดการเรียนการสอนได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายและพัฒนาความรู้ผู้เรียน ได้เต็มตามศักยภาพ

คำนิยามการจัดการศึกษาท้องถิ่น

การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548 : 3)

1. **สถานศึกษา** หมายความว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน ศูนย์การเรียน วิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัย หน่วยงานการศึกษา หรือหน่วยงานอื่น ที่มีอำนาจหน้าที่หรือวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาที่อยู่ในการกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. **การศึกษาขั้นพื้นฐาน** หมายความว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. **การศึกษาปฐมวัย** หมายความว่า การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา เด็กจะได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญาตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล

4. **มาตรฐานการศึกษา** หมายความว่า ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะคุณภาพที่พึงประสงค์และมาตรฐานที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาทุกแห่ง เพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับการส่งเสริมกำกับดูแล การตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

5. **การประกันคุณภาพภายใน** หมายความว่า การประเมินผลและการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเองหรือโดยหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น

6. **การประกันคุณภาพภายนอก** หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาหรือบุคคลหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาท้องถิ่น

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545

“มาตรา 9 (3) การกำหนดให้มีการจัดทำมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา”

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

“มาตรา 47 ให้มีระบบประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามกฎหมายกำหนด”

“มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและถือว่าระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก” (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2548 : 4)

การประเมินเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

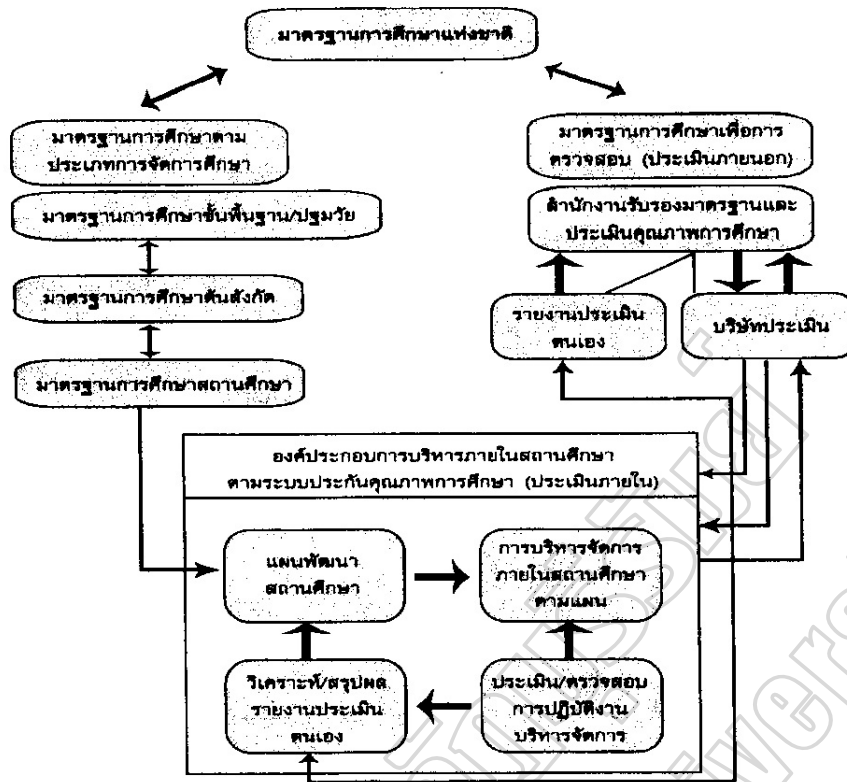
กรอบความคิดของการประเมินเพื่อการประกันคุณภาพการศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 : 9-10) กล่าวว่า สืบเนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ประกอบด้วย

มาตรา 47	- ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย - ระบบประกันคุณภาพภายใน - ระบบประกันคุณภาพภายนอก
มาตรา 48	- ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา - ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง - มีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน - นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับระบบการประกันคุณภาพภายนอก
มาตรา 49	- ให้มีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา - ทำการประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษา - ให้มีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาทุกแห่งอย่างน้อยหนึ่งครั้งในทุกห้าปี
มาตรา 50	- ให้สถานศึกษาให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสาร หลักฐานต่างๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวกับสถานศึกษา
มาตรา 51	- กรณีผลการประเมินภายนอกของสถานศึกษาไม่ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด ให้เสนอหน่วยงานต้นสังกัดให้สถานศึกษาปรับปรุงแก้ไขภายในระยะเวลาที่กำหนด

ภาพประกอบ 2.3 ความสัมพันธ์มาตรฐานการศึกษากับการประเมินคุณภาพภายใน

ทั้งนี้องค์ประกอบและความเชื่อมโยงของการประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อการประกันคุณภาพมาตรฐานการศึกษา แบ่งออกเป็นการประเมินเพื่อการประกันภายใน และการประกันภายนอกเพื่อการรับรองมาตรฐาน สามารถนำเสนอแสดงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องดังภาพประกอบ 2.4 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553 : 11)



ภาพประกอบ 2.4 ความเชื่อมโยงของระบบประกันคุณภาพการศึกษา

การประเมินผลการศึกษาภายในสถานศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 : 12) กล่าวว่า ในการประเมินผลการศึกษาภายในสถานศึกษา มีประเด็นที่ต้องคำนึงถึงในประเด็นต่างๆ ประกอบด้วย

- (1) การประเมินถือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาเพื่อจะได้ทราบถึงขีดความสามารถในการตอบสนองความต้องการของผู้เรียน หรือผู้เกี่ยวข้อง
 - (2) เพื่อค้นพบปัญหาและแก้ไขได้ทันที
 - (3) เน้นปรัชญาการป้องกัน
 - (4) เป็นการประเมินโดยผู้บริหาร บุคลากร และผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาเอง
 - (5) สอดคล้องกับการประเมินภายนอก
 - (6) เน้นการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Continuous Improvement) โดยทุกคนมีส่วนร่วม
- สรุป การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นระบบที่สถานศึกษาจะต้องร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การกำกับ ดูแลและสนับสนุนส่งเสริมของหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความมั่นใจให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องว่า ผู้เรียนทุกคนจะได้รับบริการด้าน

การศึกษาที่มีคุณภาพจากสถานศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ตามที่กำหนดในมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นในแต่ละตัวบ่งชี้ และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกด้วย

แนวคิดการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ความเป็นมาของการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นมาตรการในการตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะผู้ควบคุมกำกับ ดูแล ประสานงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดนโยบายการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2528 โดยจัดทำเครื่องมือประเมินคุณภาพการศึกษาขึ้น ใช้และมีการปรับปรุงเครื่องมือเพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติการปรับปรุงเครื่องมือประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในครั้งนี้เป็นนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในการพัฒนาเครื่องมือประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อรองรับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา จึงมีการระดมสรรพกำลังเพื่อหาแนวทางอย่างหลากหลาย ทั้งในแง่การแก้ปัญหาที่มีมาในอดีต และการสร้างวิสัยทัศน์ในกระบวนการประเมินให้เหมาะสม สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก “ยุคโลกาภิวัตน์” ต่อไป (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553 : 13)

หลักการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น โดยยึดหลักการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553 : 13)

1. เพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 รวมทั้งวิสัยทัศน์การจัดการศึกษาท้องถิ่น และมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย

2. ยึดแนวนโยบายการพัฒนาการศึกษาของชาติ สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสนองนโยบายของหน่วยงานสังกัด โดยการพัฒนาคุณภาพงานวิชาการให้มีมาตรฐานสูงขึ้น เป็นที่ยอมรับของประชาชน ชุมชน และท้องถิ่น การติดตามผลการประเมินเพื่อดำเนินงาน

การประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบและป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น จึงมีมาตรการกำหนดช่วงเวลาในการประเมินแต่ละเรื่อง โดยมีปฏิทินการปฏิบัติงาน ตารางการประเมินอย่างชัดเจน กรรมการผู้ประเมินมีหลักฐานการดำเนินการในฐานะผู้รับผิดชอบทุกระดับ

วัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 : 14) กล่าวว่า ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น มีวัตถุประสงค์ของการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพและความสามารถทางการเรียน ทั้งในระดับห้องเรียน ชั้นเรียน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับกลุ่มการศึกษาและระดับประเทศในภาพรวมของการจัดการศึกษาท้องถิ่นตามมาตรฐานการศึกษาด้านปัจจัย ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต
2. เพื่อให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับ นำข้อมูลประเมินที่ได้ไปเป็นแนวทางในการเร่งรัดพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น
3. เพื่อให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ทราบข้อมูลการจัดการศึกษา และสามารถสนับสนุนทั้งทางด้านวิชาการ บุคลากร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ ได้สอดคล้องกับสภาพปัญหา
4. เพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ
5. เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

เพื่อเตรียมเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

การดำเนินงานประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา จึงกำหนดการดำเนินงาน ไว้ดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553 : 14)

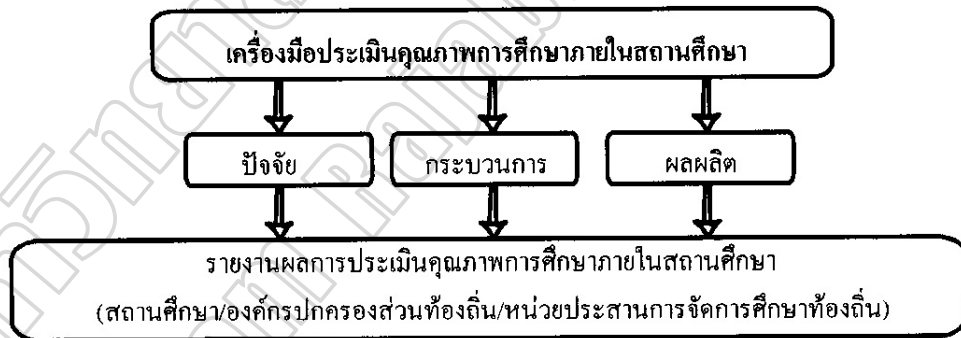
1. ชี้แจงทำความเข้าใจเครื่องมือและการใช้โดยจัดให้มีคู่มือชี้แจงรายละเอียดเพื่อบุคลากรผู้เกี่ยวข้องทราบบทบาทหน้าที่ในการประเมินภายใต้ปรัชญา “ประเมินเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษา ไปสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา”
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญในการสนองนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในสังกัด โดยให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินการ การดำเนินงานในเรื่องงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร และอื่นๆ

3. บุคลากรในสำนักการศึกษา/กองการศึกษา/ส่วนการศึกษา และสถานศึกษา ถือเป็นตัวจักรและกลไกที่สำคัญในฐานะผู้ปฏิบัติและเป็นผู้ประสานงาน จึงต้องมีความตระหนักในความเป็นเจ้าของร่วมกัน โดยปฏิบัติหน้าที่ในส่วนที่รับผิดชอบ รวมทั้งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะคณะกรรมการการประเมิน การวิเคราะห์ผลการประเมินและการนำผลการประเมินไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา

4. หน่วยประสานการจัดการศึกษาท้องถิ่น ดำเนินการสรุปและวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพในสถานศึกษาระดับประเทศตามปฏิทินงานที่กำหนดโดยคณะกรรมการส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น คณะทำงานกลุ่มการศึกษา สรุปและวิเคราะห์ผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ในระดับกลุ่มการศึกษา รวมทั้งรายงานผลตามภาระหน้าที่ เพื่อแสดงความก้าวหน้าในการพัฒนาการศึกษาตลอดจนข้อบกพร่องเพื่อปรับปรุงในภาพรวมของแต่ละระดับต่อไป

โครงสร้างการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

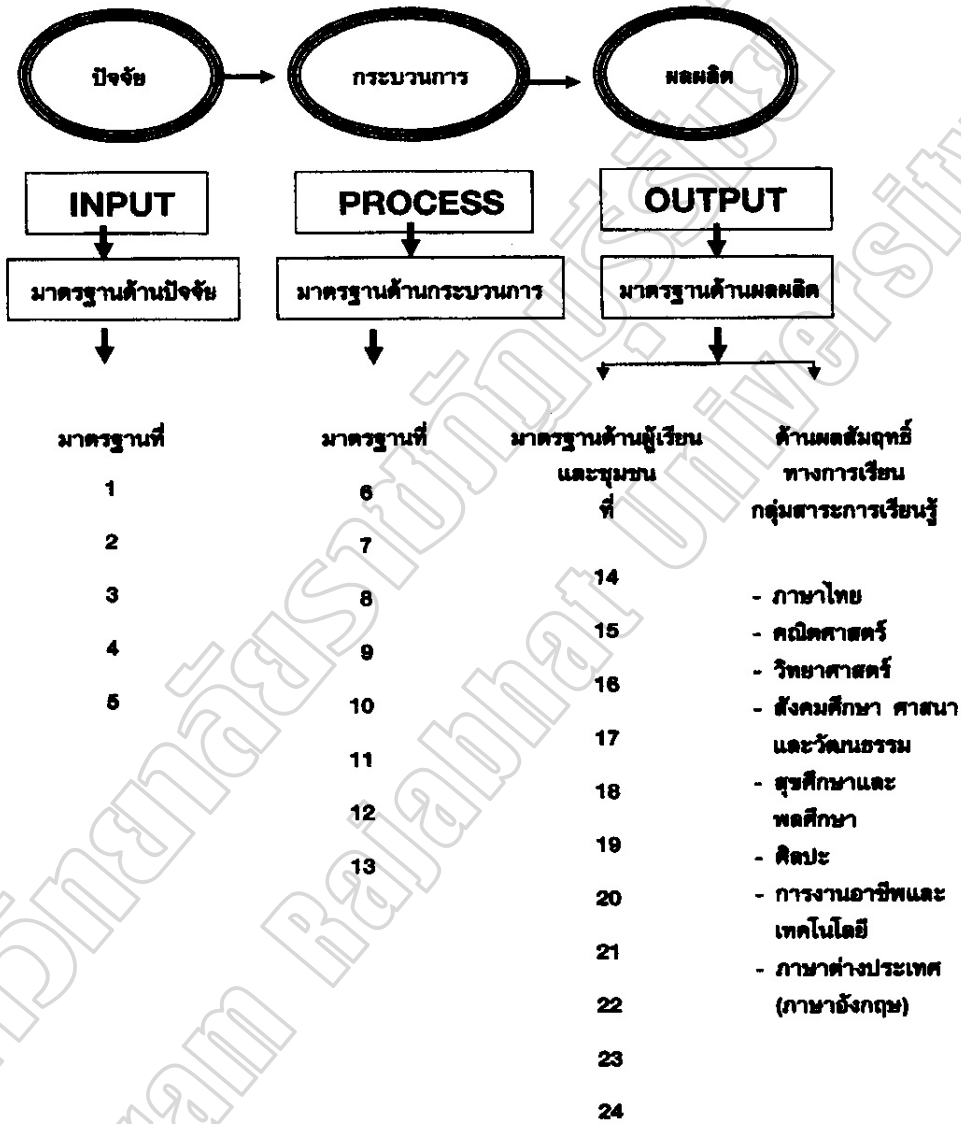
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 : 15) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ดำเนินการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมีความสอดคล้องกันตั้งแต่ทรัพยากรที่ใช้ในการจัดการศึกษา การนำทรัพยากรทางการศึกษามา ดำเนินการบริหารจัดการให้เกิดผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณลักษณะที่สมบูรณ์และชุมชนมีความพึงพอใจในการจัดการศึกษา จึงกำหนดโครงสร้างการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีโครงสร้างดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2553 : 15)



ภาพประกอบ 2.5 แนวทางการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ

จากพื้นฐานความคิดดังกล่าวมาแล้วข้างต้น การประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงจัดโครงสร้างการประเมินคุณภาพภายในไว้ดังนี้
 (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553 : 16)

โครงสร้างการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น



ภาพประกอบ 2.6 โครงสร้างการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เครื่องมือประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 : 17) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายใน
สถานศึกษา สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งระบบ
ประกอบด้วย การประเมิน 2 ส่วน คือ

การประเมินมาตรฐานการศึกษา

ทั้งนี้มาตรฐานการศึกษาที่ใช้ในการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์การ
ปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นมาตรฐานตามประกาศกระทรวงมหาดไทย รวม 24 มาตรฐาน
106 ตัวบ่งชี้คุณภาพ ซึ่งมาตรฐานดังกล่าวครอบคลุมมาตรฐานการศึกษาที่คณะรัฐมนตรีเห็นชอบ
ให้ใช้ตรวจสอบในการประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน
คุณภาพการศึกษาทั้ง 27 มาตรฐาน และมีความสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ/
มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การประเมินด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

ทั้งนี้การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เป็นการประเมินตามมาตรฐาน
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้
ซึ่งการประเมินดังกล่าวเป็นการประเมินเพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนา โดยกำหนดระดับชั้นที่
ประเมินไว้ดังนี้

1. ประเมินนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
2. ประเมินนักเรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ส่วนที่ 1 ลักษณะเครื่องมือประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

ด้านมาตรฐานการศึกษา

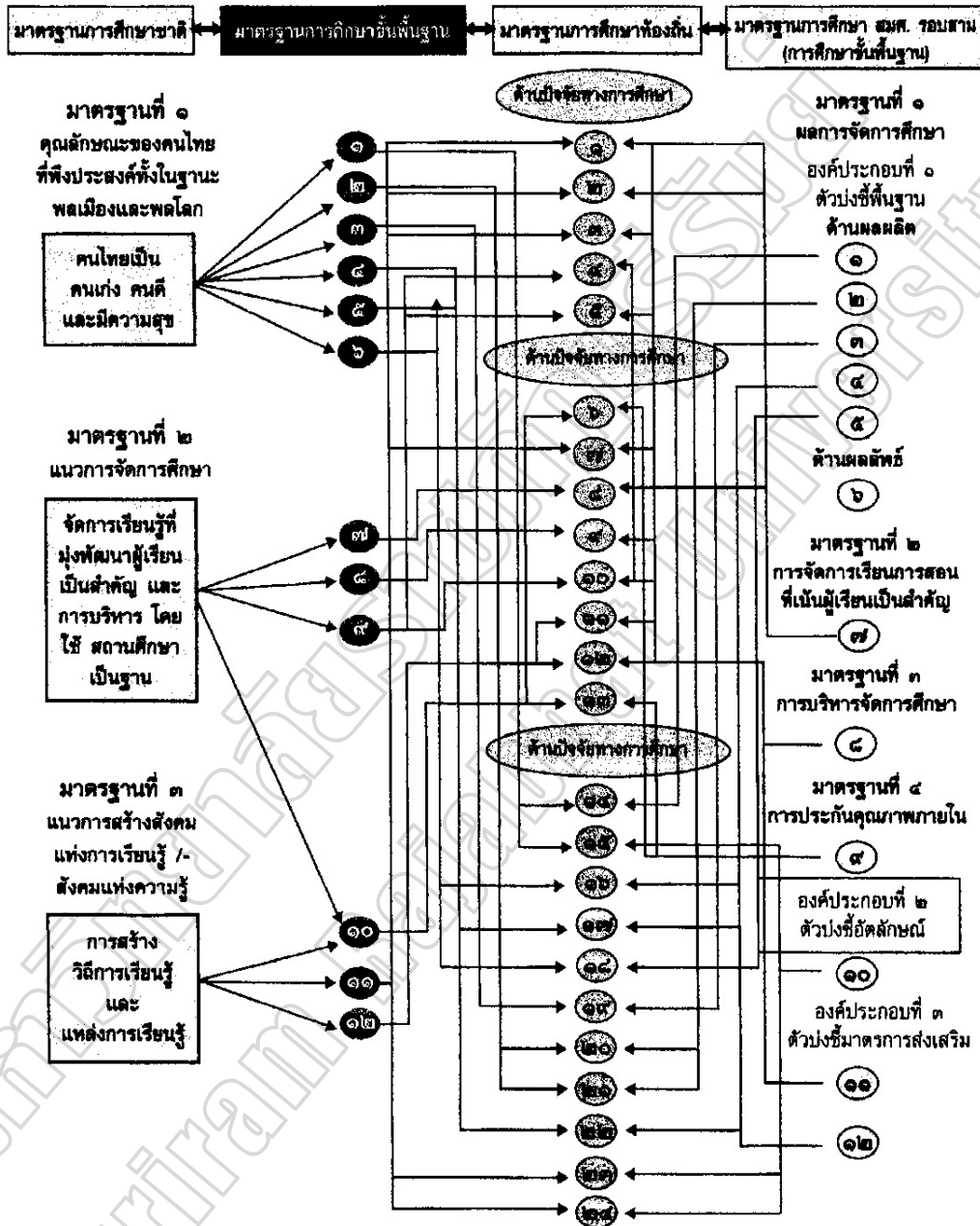
เครื่องมือประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านมาตรฐานการศึกษาใน
สถานศึกษา สังกัดองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้จัดทำเครื่องมือ
ประเมินและกำหนดให้สถานศึกษาในสังกัดความรับผิดชอบขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ใช้ใน
การประเมิน รวม 24 มาตรฐาน จำนวน 106 ตัวบ่งชี้คุณภาพ ประกอบด้วย

- 1) มาตรฐานด้านปัจจัย จำนวน 5 มาตรฐาน 24 ตัวบ่งชี้
- 2) มาตรฐานด้านกระบวนการทางการศึกษา จำนวน 8 มาตรฐาน 40 ตัวบ่งชี้
- 3) มาตรฐานด้านผลผลิต จำนวน 11 มาตรฐาน 42 ตัวบ่งชี้

แยกรายละเอียดมาตรฐานการศึกษา เพื่อการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา
 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละด้านได้ดังภาพประกอบต่อไปนี้ (กรมส่งเสริมการ
 ปกครองท้องถิ่น, 2553 : 19)

ความสัมพันธ์โครงสร้างมาตรฐานการศึกษาชาติ :

: มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน : มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่น : มาตรฐานการศึกษา สมศ. รอบสาม (การศึกษาขั้นพื้นฐาน)



ภาพประกอบ 2.7 ความสัมพันธ์ของโครงสร้างมาตรฐานการศึกษาต่างๆ

ส่วนที่ 2 ลักษณะเครื่องมือประเมินคุณภาพการศึกษา

ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 : 81-83) กล่าวว่า เครื่องมือประเมินคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้จัดทำเครื่องมือประเมินและกำหนดให้สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใช้ในการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยประเมินผู้เรียนในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ใน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ประเมินผู้เรียนตามสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 สมรรถนะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย

แบบประเมินคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีดังนี้

- 1) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ 5 สาระ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ 50 คะแนน ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ จำนวน 60 นาที
- 2) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เป็นแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ 6 สาระ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ 50 คะแนน ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ จำนวน 90 นาที
- 3) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เป็นแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ 6 สาระ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ 50 คะแนน ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ จำนวน 60 นาที
- 4) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เป็นแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ 5 สาระ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ 50 คะแนน ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ จำนวน 60 นาที
- 5) กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา เป็นแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ 5 เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ 50 คะแนน ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ จำนวน 60 นาที
- 6) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เป็นแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ 3 สาระ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ 50 คะแนน ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ จำนวน 60 นาที

7) กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ 4 สาระ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 50 ข้อ 50 คะแนน ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ จำนวน 60 นาที

8) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) เป็นแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสาระการเรียนรู้ 4 สาระ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก และแบบเติมคำจำนวน 50 ข้อ 50 คะแนน ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ จำนวน 60 นาที

แบบประเมินคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีดังนี้

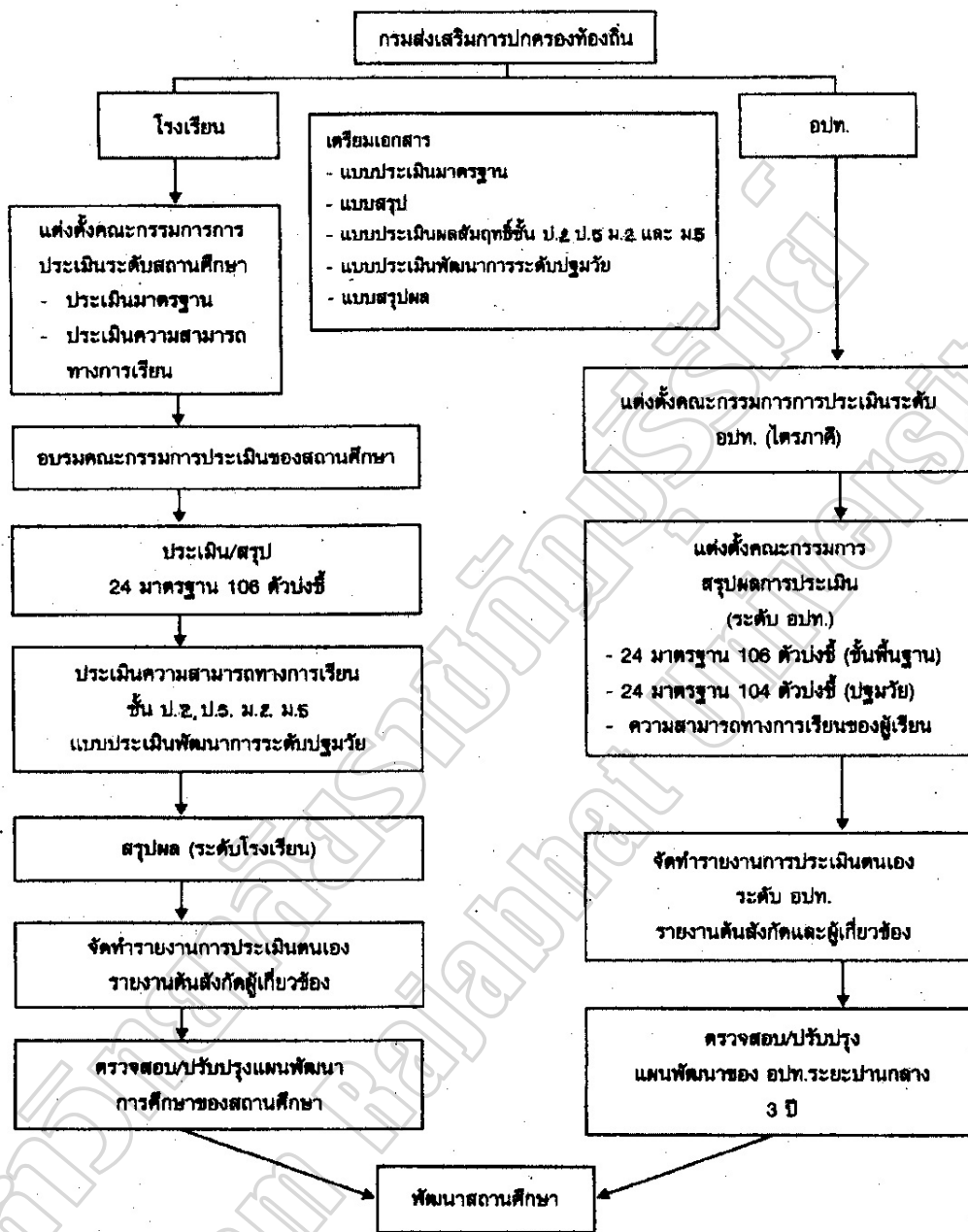
1. ความสามารถในการสื่อสาร
2. ความสามารถในการคิด
3. ความสามารถในการแก้ปัญหา
4. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
5. ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

การสร้างแบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เป็นแบบประเมินที่สร้างขึ้นเพื่อวัดสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน จำนวน 5 สมรรถนะ ครอบคลุมกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 100 ข้อ 100 คะแนน ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ จำนวน 120 นาที

การดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2553 : 84-85) กล่าวว่า ในการดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาในสังกัด โดยดำเนินการให้สอดคล้องกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษาที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้น การดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาจึงต้องดำเนินการโดยสถานศึกษาเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การประเมินเป็นที่ยอมรับในผลของการประเมินเป็นการทั่วไป จึงกำหนดให้ผู้ดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรประกอบด้วยกรรมการในลักษณะไตรภาคี และการดำเนินการประเมิน ภายในสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยหน่วยงานทางการศึกษา สำนัก/กอง/ส่วนการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องสนับสนุน ส่งเสริมและให้การช่วยเหลือสถานศึกษาให้สามารถดำเนินการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ซึ่งจะต้องดำเนินการควบคู่กันไประหว่างสถานศึกษากับสำนัก/กอง/ส่วนการศึกษา ตามลักษณะผัง
 การกิจการประเมินดังต่อไปนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. 2553 : 85)



ภาพประกอบ 2.8 ผังการกิจการประเมิน

สรุปว่า ในการดำเนินงานการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้อาศัยแนวคิดการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา จากมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่น (มถ.) และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้ดำเนินการโดยมีการสร้างภาคีที่หลากหลาย แต่เมื่อก้าวสรุปโดยองค์รวมของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาแล้ว ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะสังกัดองค์กร หรือหน่วยงานใดก็ตาม ต่างก็หนีไม่พ้นระบบกระบวนการของการประเมินที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งข้าพเจ้าจะขอกล่าวถึงรูปแบบการดำเนินงานการประกันคุณภาพของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลัก เหตุผลเพราะว่าสถานศึกษาที่แห่งนี้ถือได้ว่าเป็นต้นแบบของการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ในองค์กรหรือหน่วยงานอื่นๆ ตามมา

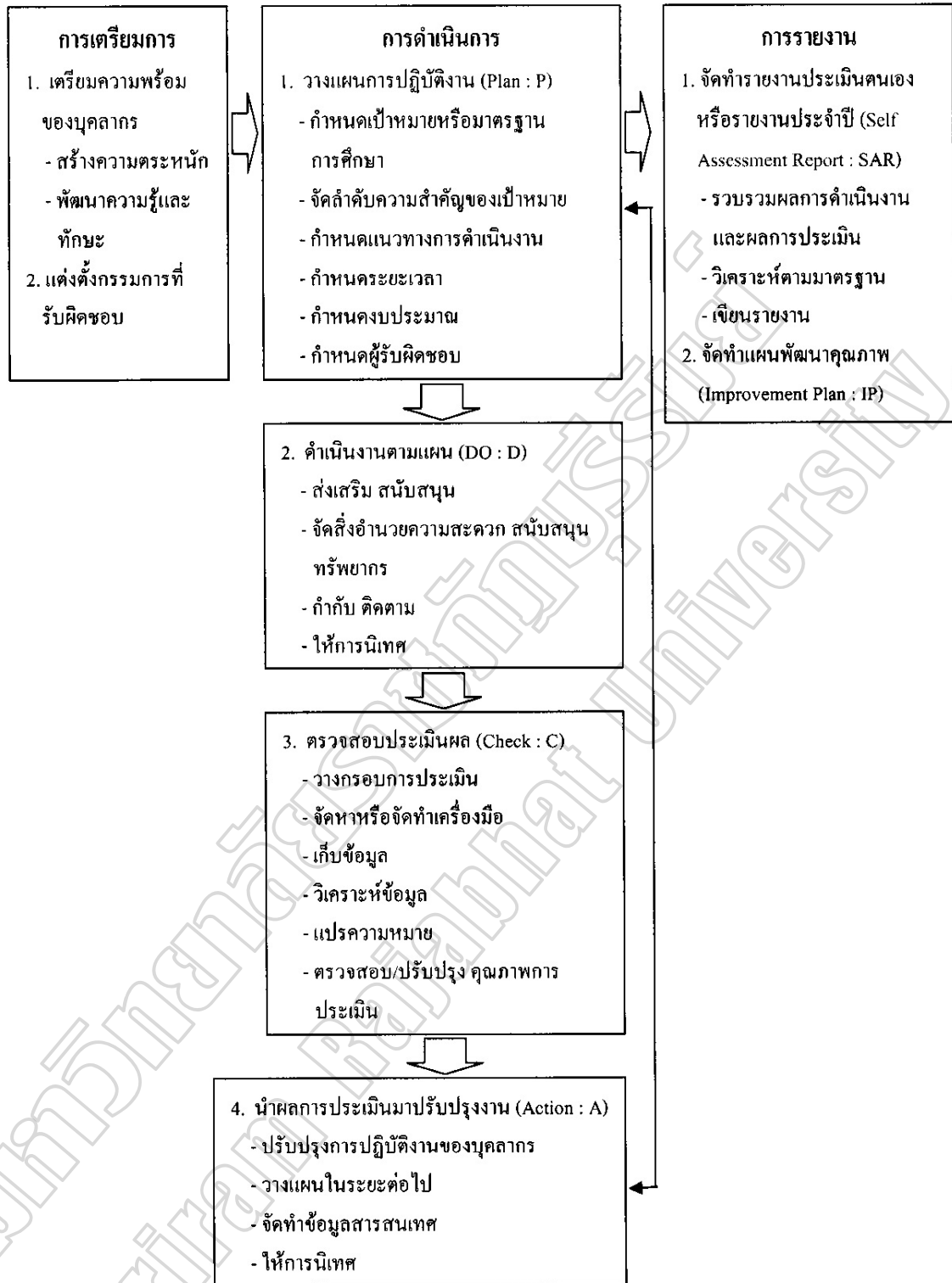
การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายใน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 12-13) กล่าวว่า ระบบการประกันคุณภาพภายในเป็นเรื่องเดียวกับกระบวนการบริหารงานอย่างมีคุณภาพหรือวงจร PDCA ที่ผู้บริหารทราบกันดีอยู่แล้ว การประกันคุณภาพจึงไม่ใช่เรื่องใหม่ และจะต้องไม่แปลกแยกจากการทำงานตามปกติของสถานศึกษา แต่จะเป็นระบบที่ผสมผสานอยู่ในกระบวนการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันนั่นเอง

ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการทำงานนั้น จะต้องคำนึงถึงเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นผลที่ได้จากการวิจัยในสถานศึกษานำร่อง ได้แก่ ผู้บริหารจะต้องมีความตระหนักเข้ามามีส่วนส่งเสริม สนับสนุน และร่วมคิดร่วมทำ รวมทั้งจะต้องมีการทำงานเป็นทีม โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาต้องได้รับการเตรียมความพร้อมให้มองเห็นคุณค่า และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในและดำเนินการอย่างต่อเนื่องร่วมกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา โดยมีการติดตามและกำกับดูแลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นระบบ

ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายใน โดยคำนึงถึงเงื่อนไขข้างต้น ควรมีการเตรียมการเพื่อสร้างความพร้อมให้แก่บุคลากรและจัดให้มีกลไกในการดำเนินงานในเรื่องนี้ หลังจากนั้น บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องจึงร่วมกันวางแผน ร่วมกันปฏิบัติ ร่วมกันตรวจสอบ และร่วมกันปรับปรุง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมดและมีแนวทางการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน ดังภาพประกอบต่อไปนี้

การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน



ภาพประกอบ 2.9 การดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

การเตรียมการก่อนดำเนินการประกันคุณภาพภายใน

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 14-17) กล่าวว่า การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารและการจัดการเรียนการสอน ควรมีการเตรียมการในเรื่องต่าง ๆ โดยการเตรียมการที่มีความสำคัญมากที่สุด คือ การเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยสร้างความตระหนัก และพัฒนาความรู้ทักษะ และการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือคณะทำงาน เพื่อร่วมกับผู้บริหารสถานศึกษาในการประสานกระตุ้นกำกับดูแล ให้บุคลากรภายในสถานศึกษาและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมกันดำเนินการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การเตรียมความพร้อมของบุคลากร

ปัญหาสำคัญในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา คือ การที่บุคลากรในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่คุ้นกับการเน้นคุณภาพและวิธีการทำงานที่มีการตรวจสอบ บางครั้งจึงเกิดการต่อต้าน จำเป็นต้องสร้างความตระหนัก และพัฒนาความรู้ความเข้าใจให้กับบุคลากรเป็นอันดับแรก โดยอาจดำเนินการ ดังนี้

การสร้างความตระหนักถึงคุณค่าของการประกันคุณภาพภายใน และการทำงานเป็นทีม

การประกันคุณภาพภายใน เป็นเรื่องที่บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต้องร่วมกันทำเป็นทีม จึงจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้บุคลากรทุกฝ่ายมองเห็นคุณค่า และมีความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน ถ้าบุคลากรยังมีความเข้าใจแตกต่างกันออกไป และไม่มีทัศนคติที่ดี การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาก็จะสำเร็จได้ยาก ด้วยเหตุนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องปรับความคิดของบุคลากรฝ่ายต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับเดียวกันก่อน โดยรูปแบบที่ควรใช้ ได้แก่

1) สถานศึกษาที่มีบุคลากรแกนนำ ซึ่งมีความพร้อมในด้านความรู้และความสนใจ ในการถ่ายทอดความรู้ ควรจัดประชุมเพื่อสร้างความตระหนักให้บุคลากรเห็นค่าของการประกันคุณภาพภายใน โดยใช้วิทยากรของสถานศึกษาเอง เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของครูที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง และศักยภาพของสถานศึกษาที่สามารถพึ่งตนเองได้ อันเป็นปรัชญาของการประเมินแนวใหม่ ที่ต้องการให้บุคลากรภายในเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาตนเอง

2) ในกรณีที่มีอบหมายให้บุคลากรที่เป็นแกนนำ มีบทบาทในการชี้แจงทำความเข้าใจกับเพื่อนร่วมงานด้วยตนเอง ไม่ประสบความสำเร็จ ก็จำเป็นต้องจัดหาวิทยากรมืออาชีพที่มีคุณภาพมาช่วยโน้มน้าวความคิดของผู้เกี่ยวข้องให้พร้อมจะดำเนินการประกันคุณภาพด้วยใจ

ซึ่งสถานศึกษานำร่องพบว่า การใช้ยุทธวิธีปลูกจิตสำนึกด้วยการเชิญวิทยากรมืออาชีพมาพูดให้บุคลากรทุกคนทราบพร้อมกัน ได้ทำให้บุคลากรในสถานศึกษาที่แต่เดิมไม่ค่อยมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานเกิดความตื่นตัวและลุกขึ้นมาเริ่มงานทันที

3) การชี้แจงทำความเข้าใจ ไม่ว่าจะดำเนินการโดยบุคลากรภายในหรือวิทยากรมืออาชีพจากภายนอก ควรให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาได้มีโอกาสเข้าร่วมประชุมรับทราบพร้อมกัน ไม่ควรชี้แจงเฉพาะแกนนำหรือคณะทำงานเฉพาะกลุ่ม เพื่อให้ทุกคนมีโอกาสได้ทราบความจำเป็นของการประกันคุณภาพภายในทั่วถึงกัน และร่วมมือร่วมใจในการดำเนินการต่อไป

การพัฒนาความรู้และทักษะเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน

บุคลากรส่วนใหญ่ยังเข้าใจวิธีการประกันคุณภาพภายในค่อนข้างน้อยและไม่รู้ว่า จะดำเนินการอย่างไร ในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งยังขาดทักษะในการประเมินตนเอง จึงควรฝึกอบรมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินการประกันคุณภาพได้โดยรูปแบบที่ควรใช้ คือ

การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ โดยให้ทุกคนได้เข้าร่วมประชุม หากสามารถหาบุคลากรที่มีความจะเป็นแกนนำได้ก็ควรมอบหมายให้แกนนำเป็นผู้รับผิดชอบจัดการในเรื่องนี้

ในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการนั้น ควรแบ่งเป็นช่วง ๆ ตามกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละช่วง ดังนี้

ช่วงแรก เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับภาพรวมของระบบการประกันคุณภาพภายใน กระบวนการบริหารงานคุณภาพ แล้วเริ่มเนื้อหาเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการในแต่ละปี ต่อจากนั้นก็ให้ร่วมกันปฏิบัติจริงในการวางแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ

ช่วงที่สอง เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการกำหนดกรอบและวางแผนการประเมิน การสร้างเครื่องมือการประเมิน ต่อจากนั้นก็ดำเนินการรวบรวมข้อมูลตามกรอบและแผนการประเมิน

ช่วงที่สาม เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล การนำเสนอผลการประเมิน และการเขียนรายงานผลการประเมินตนเอง โดยจัดประชุมปฏิบัติการหลังจากที่บุคลากรมีการปฏิบัติงาน และมีการประเมินตนเองตามแผนไปแล้วระยะหนึ่ง

การแต่งตั้งคณะกรรมการ

ถึงแม้ว่าการประกันคุณภาพภายในจะเป็นภารกิจของบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา แต่ในการดำเนินงานจำเป็นจะต้องมีผู้รับผิดชอบในการประสาน กำกับ ดูแล ช่วยเหลือ สนับสนุนให้ทุกฝ่ายทำงานร่วมกัน และเชื่อมโยงกันเป็นทีม โดยผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบที่สำคัญที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งควรดำเนินการร่วมกับบุคลากรหลักที่ได้รับมอบหมาย ในรูปของคณะกรรมการหรือคณะทำงาน

คณะกรรมการหรือคณะทำงานดังกล่าว อาจไม่จำเป็นต้องตั้งขึ้นมาใหม่ ถ้าสถานศึกษามีกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อยู่แล้วก็ให้กรรมการเหล่านี้รับผิดชอบเป็นกรรมการประกันคุณภาพในด้านต่าง ๆ ได้เลย แล้วให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจากทุกฝ่าย หรือทุกระดับที่ปฏิบัติงานตามปกติเข้ามาร่วม เพราะการประกันคุณภาพภายในมีเป้าหมาย เพื่อปรับปรุงการทำงานปัจจุบันให้ดีขึ้น ผู้ดำเนินการจึงต้องเป็นผู้ที่คุ้นเคยกับงานที่ตนเองทำ ไม่ใช่มอบหมายให้คนที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานนั้น ๆ มาดำเนินการ ในกรณีที่สถานศึกษายังไม่มีกรรมการใด ๆ เลย ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ โดยมอบหมายให้บุคลากรเข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อช่วยในการจัดทำแผนดำเนินการพัฒนา และประเมินคุณภาพในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานที่รับผิดชอบตามภารกิจของตน

การตั้งคณะกรรมการ ควรพิจารณาจากแผนภูมิโครงสร้างการบริหาร ฝ่ายที่รับผิดชอบงานใด ควรอยู่ในคณะกรรมการที่รับผิดชอบการพัฒนาและการประเมินคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับงานนั้น เช่น ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ อาจารย์ประจำชั้น และอาจารย์ประจำวิชา ควรเป็นกรรมการที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพด้านการเรียนการสอน

ด้านครูและผู้เรียน ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายบริหาร ควรเป็นกรรมการที่รับผิดชอบการประกันคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร และเกี่ยวกับผู้ที่ทำงานด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น และมีคณะกรรมการกลาง ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนของกรรมการคณะต่าง ๆ เพื่อประสานและรับผิดชอบในภาพรวมทั้งหมด

การมีคณะกรรมการตาม โครงสร้างการบริหาร และให้บุคลากรรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานในภารกิจของตนเอง จะทำให้ระบบการประกันคุณภาพภายในหล่อหลอมเข้ากับการทำงานตามภารกิจของบุคลากร ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและมีความเชื่อมโยงกันในการพัฒนาคุณภาพด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร ด้านกระบวนการและด้านผู้เรียน อันจะก่อให้เกิดการพัฒนาครบด้านครบทุกด้าน

การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ในขั้นตอนของการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญหรือเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐาน โดย การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จะต้องประกอบด้วยขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนการปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบประเมินผล และการพัฒนาปรับปรุง ซึ่งทุกฝ่ายจะต้องดำเนินการร่วมกันในทุกขั้นตอน โดยเป็นกระบวนการในรูปแบบ PDCA ถือเป็นวงจรที่พัฒนามาจากวงจรที่คิดค้นโดย วอลเทอร์ ชิวฮาร์ท ผู้บุกเบิกการใช้สถิติสำหรับวงการอุตสาหกรรม และต่อมาจากวงจรนี้

เริ่มเป็นที่รู้จักกันมากขึ้นเมื่อ เอ็ดวาร์ด เดมมิง ปรมาจารย์ด้านการบริหารคุณภาพเผยแพร่ให้เป็นเครื่องมือสำหรับการปรับปรุงกระบวนการทำงานของพนักงานภายในโรงงานให้ดียิ่งขึ้น และช่วยค้นหาปัญหาอุปสรรคในแต่ละขั้นตอนการผลิตโดยพนักงานเอง จนวงจรนี้เป็นที่รู้จักกันในอีกชื่อว่า “วงจรเดมมิง” ต่อมาพบว่า แนวคิดในการใช้วงจร PDCA นั้นสามารถนำมาใช้ได้กับทุกกิจกรรม จึงทำให้เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายมากขึ้นทั่วโลก PDCA เป็นอักษรนำของศัพท์ภาษาอังกฤษ 4 คำ คือ

P : Plan = วางแผน

D : Do = ปฏิบัติตามแผน

C : Check = ตรวจสอบ / ประเมินผลและนำผลประเมินมาวิเคราะห์

A : Action = ปรับปรุงแก้ไขดำเนินการให้เหมาะสมตามผลการประเมิน

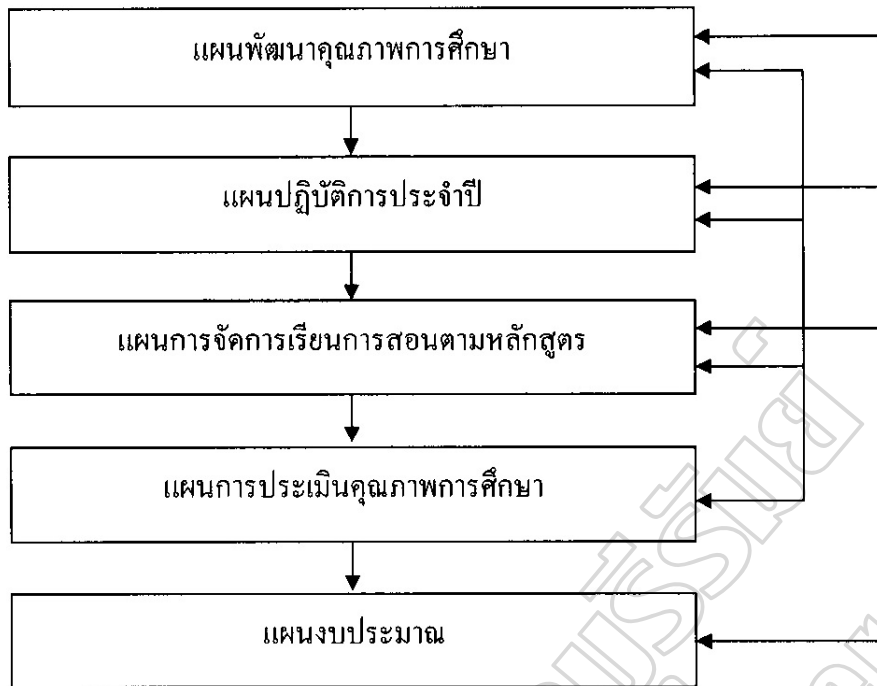
ในวงการการศึกษาได้มีการนำเอาวงจร PDCA มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างกว้างขวาง ซึ่งรายละเอียดแต่ละขั้นตอนของการดำเนินงานตาม “วงจรเดมมิง” นี้ จะได้กล่าวถึงเป็นลำดับขั้นตอนดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 17-49)

การวางแผน (Plan : P)

การวางแผนเป็นการคิดเตรียมการไว้ล่วงหน้าเพื่อจะทำงานให้สำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพในการวางแผนจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย แนวทางการดำเนินงานผู้รับผิดชอบงาน ระยะเวลา และทรัพยากรที่ต้องใช้ เพื่อทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ

สำหรับสถานศึกษา จะต้องมีการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษา หรือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทสำหรับกำหนดทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษา ชุมชนไปสู่เป้าหมายภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น 3 – 5 ปี รายละเอียดในการจัดทำธรรมนูญสถานศึกษาควรศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารการประกันคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานต้นสังกัดต่าง ๆ

เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาควรจัดให้มีการจัดทำแผนต่าง ๆ คือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี แผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและสอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษา แผนการประเมินคุณภาพการศึกษา แผนงบประมาณ ทั้งรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา ซึ่งแผนต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงกัน ดังภาพประกอบต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 18)



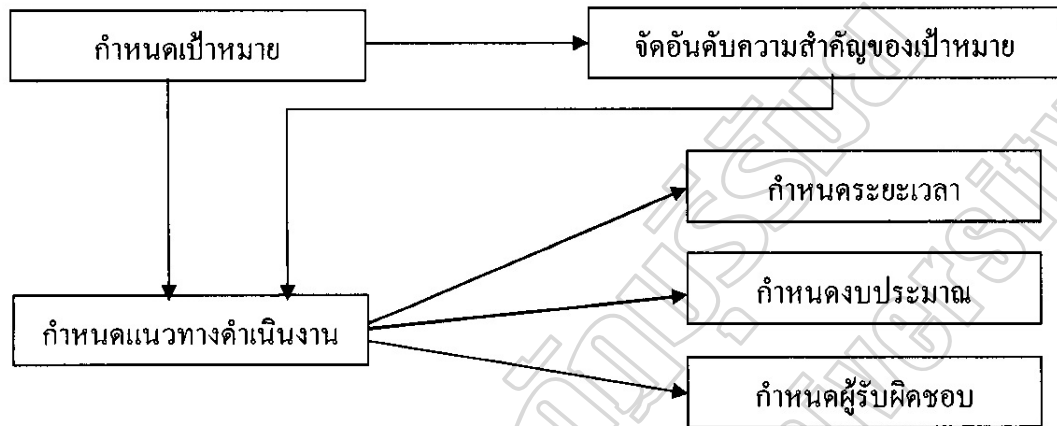
ภาพประกอบ 2.10 ความสัมพันธ์เชื่อมโยงของแผนต่าง ๆ ที่สถานศึกษาควรจัดทำ

แผนต่าง ๆ ดังกล่าว แม้จะมีหลายแผน แต่ที่จริงแล้วเป็นแผนใหญ่แผนเดียวเท่านั้น เพราะแผนต่าง ๆ มีความเชื่อมโยงต่อเนื่องกัน โดยตลอด กล่าวคือ แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นแผนระยะยาวที่ครอบคลุมเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้น ๆ จากแผนระยะยาวดังกล่าวนำมากำหนดเป็นแผนปฏิบัติการประจำปี ซึ่งเป็นแผนระยะสั้นภายใน 1 ปี สถานศึกษามีเป้าหมายจะดำเนินการเรื่องใดและโดยวิธีใด แล้วจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและให้สอดคล้องกับเป้าหมายของสถานศึกษาตามที่กำหนดไว้

ในการจัดทำแผนต่าง ๆ นั้น ควรวางแผนการประเมินผลไปพร้อมกันด้วย เพื่อใช้กำกับตรวจสอบการปฏิบัติงานว่าเป็นไปตามแผนเพียงใด โดยมีการตั้งเป้าหมายว่าจะประเมินเรื่องใด ใช้วิธีการ รูปแบบอย่างไร ในการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล แผนการประเมินผลที่ดีควรสอดคล้องเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานตามปกติในชีวิตประจำวันของผู้บริหาร ครูและผู้นักเรียน นอกจากนี้ ควรต้องคิดงบประมาณที่จำเป็นต้องใช้ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของแผน จัดเป็นแผนงบประมาณ ทั้งรายรับและรายจ่ายของสถานศึกษา

ขั้นตอนการวางแผน

ในการวางแผนใด ๆ ก็ตามจะมีขั้นตอนการวางแผนที่สำคัญ คือ การกำหนดเป้าหมาย การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย การกำหนดแนวทางการดำเนินงาน การกำหนดระยะเวลา ดำเนินการ การกำหนดผู้รับผิดชอบหรือผู้ดำเนินการ และการกำหนดงบประมาณที่จะใช้ ดังที่ภาพประกอบ 2.11 และจะได้กล่าวถึงรายละเอียดต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ. 2543 : 19)



ภาพประกอบ 2.11 ขั้นตอนการวางแผน

การกำหนดเป้าหมาย

การวางแผนควรจะเริ่มจากการกำหนดเป้าหมาย ที่แสดงถึงคุณลักษณะหรือคุณภาพ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งควรระบุให้ชัดเจนในธรรมนูญสถานศึกษาและใช้เป็นหลัก หรือทิศทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา หลังจากนั้นก็จัดทำแผนพัฒนาสถานศึกษา และแผนปฏิบัติการ ให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือมาตรฐานการศึกษา ซึ่งควรควบคุมคุณลักษณะ หรือคุณสมบัติของผู้เรียนที่พึงประสงค์ การบริหารจัดการ หลักสูตรและการเรียนการสอน ทรัพยากร สภาพแวดล้อม การประเมินผล การกำกับตรวจสอบ และการรายงาน

การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมาย

การจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมายจะช่วยให้การวางแผนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะสถานศึกษาจะได้ทราบว่าเป้าหมายต่าง ๆ ที่ต้องการนั้น เป้าหมายใดสำคัญมากน้อยกว่ากัน เพียงใด เพื่อกำหนดกิจกรรม บุคลากร ทรัพยากรและช่วงระยะเวลาที่จะดำเนินงานในการพัฒนา เป้าหมายนั้น ๆ ให้เหมาะสม สถานศึกษาบางแห่งที่ไม่ได้ตั้งเป้าหมายเพิ่มเติม นอกเหนือจาก เป้าหมายหรือมาตรฐานของต้นสังกัดและมาตรฐานประเมินภายนอก ซึ่งเป็นมาตรฐานหลัก

ที่ต้องทำอยู่แล้ว อาจไม่เห็นความจำเป็นของการจัดอันดับความสำคัญก็อาจจะข้ามขั้นตอนนี้ไปได้ แต่สำหรับสถานศึกษาที่มีความต้องการเฉพาะของชุมชนท้องถิ่น และของสถานศึกษาเพิ่มขึ้นหลาย เป้าหมาย หรือสถานศึกษาบางแห่งที่มีบุคคลและทรัพยากรจำกัด อาจใช้การจัดอันดับความสำคัญ เป็นเทคนิคที่ช่วยตัดสินใจให้การทำงานมีประสิทธิภาพ โดยอาจมุ่งดำเนินการบางเป้าหมายหลัก ก่อน แต่เป็นพื้นฐานที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเป้าหมายอื่นตามมาพร้อมกันไปด้วย เป็นต้น

การจัดอันดับความสำคัญ อาจทำได้โดยการตั้งประเด็นเพื่อพิจารณา เช่น พิจารณาจากความต้องการของส่วนรวมระดับประเทศ ความจำเป็นเร่งด่วน ความต้องการของท้องถิ่นและสถานศึกษา และศักยภาพของสถานศึกษาในการพัฒนาเป้าหมายนั้น แล้วให้ค่าน้ำหนักหรือความสำคัญเป็นคะแนน ประเด็นเพื่อพิจารณาและการให้ค่าน้ำหนักหรือความสำคัญเป็นคะแนนนั้น อาจปรับเปลี่ยนหรือเพิ่มขึ้นหรือลดลงได้ตามความเหมาะสม เพื่อให้สามารถจัดอันดับความสำคัญได้ชัดเจน และตรงตามความเป็นจริงที่สุด

เมื่อคณะกรรมการหรือคณะทำงานร่วมกันพิจารณาให้คะแนนในแต่ละประเด็นแล้ว รวมคะแนน คะแนนรวมที่ได้จะช่วยในการจัดอันดับความสำคัญของเป้าหมายให้ชัดเจนขึ้น แต่จะนำเหตุผลอื่นมาพิจารณาประกอบในการจัดอันดับด้วย เช่น เป้าหมายที่ได้คะแนนรวมสูง เพราะเป็นความต้องการส่วนรวมของประเทศและเป็นเรื่องเร่งด่วน แต่มีพิจารณาศักยภาพของสถานศึกษาตามเป้าหมายหรือมาตรฐานนั้น พบว่ามีมาตรฐานในเรื่องดังกล่าวคืออยู่แล้ว เพียงแค่รักษาไว้อย่าให้ตกต่ำกว่าเดิม ก็อาจปรับอันดับความสำคัญโดยนำเป้าหมายอื่นที่ได้คะแนนใกล้เคียงกัน แต่เป็นเป้าหมายที่มีจุดค้อยต้องพัฒนามาก มาเป็นเป้าหมายที่มีอันดับความสำคัญมากกว่าได้

กำหนดแนวทางการดำเนินงานหรือวิธีปฏิบัติงาน

การกำหนดแนวทางหรือวิธีปฏิบัติงาน คือการนำเป้าหมายที่มีลักษณะเป็นความคิดเชิงนามธรรม มาทำให้เป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติ โดยคิดโครงการหรือกิจกรรมที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ หรือตัวบ่งชี้ให้มีความชัดเจนด้วยการคิดโครงการ หรือกิจกรรมนั้น ไม่จำเป็นต้องคิดโครงการให้ได้จำนวนมาก หรือไม่จำเป็นว่าทุกเป้าหมายจะต้องมีโครงการเฉพาะของเป้าหมายนั้น ในทางปฏิบัติจริง หากสามารถคิดโครงการที่ทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการได้สำเร็จ และเป้าหมายนั้นเอื้อต่อการพัฒนาเป้าหมายอื่น ๆ ต่อไปได้อีกด้วย เป็นการทำงานแบบบูรณาการ ซึ่งจะเป็นการคิดโครงการที่ดีและมีประโยชน์เชื่อมโยงกัน อีกทั้งไม่เป็นการสร้างงานให้บุคลากรมากเกินไป โดยเฉพาะบุคลากรในสถานศึกษาขนาดเล็ก และยังสามารถระดมคนและทรัพยากร เพื่อมุ่งดำเนินการในเรื่องที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ ดีกว่ากระจายคนและทรัพยากรไปทำโครงการเล็ก ๆ น้อย ๆ มากมาย

การกำหนดระยะเวลา

ในการทำแผน ควรมีการกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินงานของโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในแผนด้วย การกำหนดระยะเวลาจะช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพเพราะผู้ปฏิบัติจะได้ทราบว่างานใดควรจะต้องดำเนินการให้เสร็จเมื่อใด ต้องเร่งดำเนินการก่อน หรืออาจรอได้ และยังเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร หรือผู้ที่มีหน้าที่กำกับดูแลจะได้ติดตามงานได้ว่ามีความก้าวหน้าตามแผนเพียงใด

การกำหนดงบประมาณ

ควรคิดงบประมาณที่จะต้องใช้ในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้ง ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่จำเป็นในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนอย่างรอบคอบ และให้ประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด โดยคำนึงถึงความพอเพียงและความเหมาะสมระหว่างรายรับ-รายจ่าย เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมาย โดยมีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า

การกำหนดผู้รับผิดชอบ

การกำหนดผู้รับผิดชอบที่เหมาะสมในการดำเนินการแต่ละขั้นตอนหรือในกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้แผนดังกล่าวสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรกำหนดไว้ในแผนให้ชัดเจนว่าเรื่องใดจะเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของใครบ้าง

การปฏิบัติตามแผน (Do : D)

เมื่อสถานศึกษาได้วางแผนการปฏิบัติงานเสร็จเรียบร้อยแล้ว บุคลากรที่ร่วมกันดำเนินการตามแผนที่จัดทำไว้ โดยระหว่างการดำเนินงานต้องมีการเรียนรู้เพิ่มเติมตลอดเวลา และควรมุ่งเน้นประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังควร

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรทุกคนทำงานอย่างมีความสุข
2. จัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากรเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไป

อย่างมีประสิทธิภาพ

3. กำกับ ติดตาม ทั้งระดับรายบุคคล รายกลุ่ม รายหมวด / ฝ่าย เพื่อกระตุ้น

และส่งเสริมให้มีการดำเนินตามแผน

4. ให้การนิเทศ

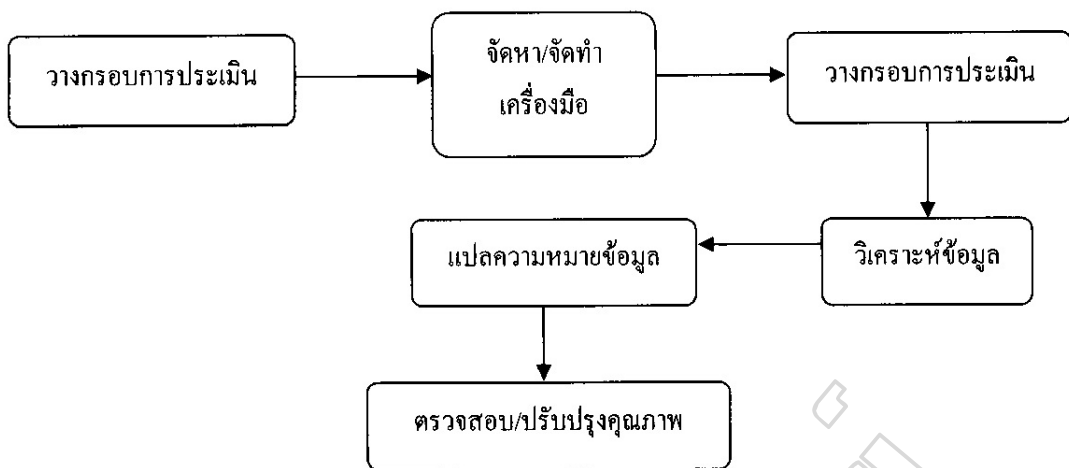
ในระหว่างการปฏิบัติงาน ผู้บริหารต้องกำกับและติดตามว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนดไว้ หรือมีปัญหาหรือไม่ หากเป็นไปตามแผนหรือมีปัญหาจะได้ให้การนิเทศ

เพื่อปรับปรุงแก้ไข การกำกับและติดตามการปฏิบัติงานมีหลายวิธี เช่น ผู้บริหารอาจติดตามด้วยการสอบถามเป็นรายบุคคล จัดประชุมกลุ่ม / หมวด / ฝ่าย หรือให้แต่ละบุคคล / กลุ่ม / หมวด / ฝ่าย รายงานความก้าวหน้าของการทำงานเป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือน โดยอาจรายงานปากเปล่าหรือจัดทำรายงานเสนอ เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล / กลุ่ม / หมวด / ฝ่าย และในแต่ละเดือนอาจมีการพิจารณาว่าบุคคล / กลุ่ม / หมวด / ฝ่ายใดมีผลการดำเนินงานดีเยี่ยม เป็นไปตามเป้าหมายหรือแผนที่กำหนด ซึ่งอาจมีการให้รางวัลเล็ก ๆ น้อย ๆ เป็นการให้กำลังใจ ผู้บริหารควรให้การนิเทศเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพทั้งในเรื่องการจัดการเรียนการสอน การประเมินตนเอง และทักษะในด้านต่าง ๆ โดยผู้บริหารอาจให้การนิเทศเอง หรือเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญแต่ละด้านมาให้การนิเทศหรือบุคลากรไปอบรม

การตรวจสอบประเมินผล (Check : C)

การประเมินผล เป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับ ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินที่ผ่านที่กำหนดไว้เพียงใดต้องปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด ผู้บริหารและครูที่เข้าใจระบบการประกันคุณภาพอย่างถูกต้องจะตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล ไม่กลัวการประเมินผล โดยเฉพาะการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นการประเมินที่มุ่งเพื่อการพัฒนา ไม่ใช่การตัดสินถูก-ผิด และไม่ใช้เรื่องที่ทำยาก ไม่ต้องคิดเครื่องมือหรือแบบประเมินมากมาย แต่เป็นการประเมินในงานที่ทำอยู่เป็นประจำ เครื่องมือที่ใช้อาจเป็นสิ่งที่มียู่แล้ว โดยไม่ต้องคิดสร้างขึ้นใหม่ เช่น สถิติที่เป็นข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของฝ่ายบริหาร ผลงาน หรือการบ้าน ตลอดจนการทดสอบย่อยของผู้เรียนในชั้นเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ครูมีอยู่แล้วเพียงแต่จัดเก็บให้เป็นระบบมากขึ้นเท่านั้น ในระหว่างที่สถานศึกษาดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ ควรมีการตรวจสอบประเมินผลเป็นระยะ ๆ เพื่อพิจารณาว่า การดำเนินการเป็นไปในทิศทางที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายหรือมาตรฐาน และตัวบ่งชี้ที่กำหนดในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการหรือไม่ เพียงใด มีจุดอ่อน จุดแข็งประการใด มีส่วนใดที่ต้องปรับปรุงเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือมาตรฐานและตัวบ่งชี้ที่กำหนดมากที่สุด และเมื่อสิ้นภาคเรียนหรือสิ้นปีการศึกษาจะต้องมีการประเมินสรุปรวมเพื่อนำผลมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงการดำเนินการในระยะต่อไป

จากการสรุปสังเคราะห์กิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายในตามพื้นฐานแนวคิดของการประเมินที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน พบว่ากิจกรรมที่ต้องดำเนินการประกอบด้วย การวางกรอบการประเมิน การจัดหา/จัดทำเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การแปลความหมาย และการตรวจสอบ/ปรับปรุงคุณภาพการประเมิน ดังภาพประกอบต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 30)



ภาพประกอบ 2.12 ขั้นตอนกิจกรรมการตรวจสอบประเมินผลภายใน

การวางแผนการประเมิน

คณะกรรมการควรประชุมร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องในการวางแผนการประเมิน เพื่อกำหนดแนวทางในการประเมินว่าจะประเมินอะไร ใครเป็นผู้ประเมิน และมีรูปแบบในการประเมินเป็นอย่างไร โดยในการกำหนดกรอบการประเมินอาจจะพิจารณาประเด็นต่างๆ ดังที่นำเสนอในตารางต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 31)

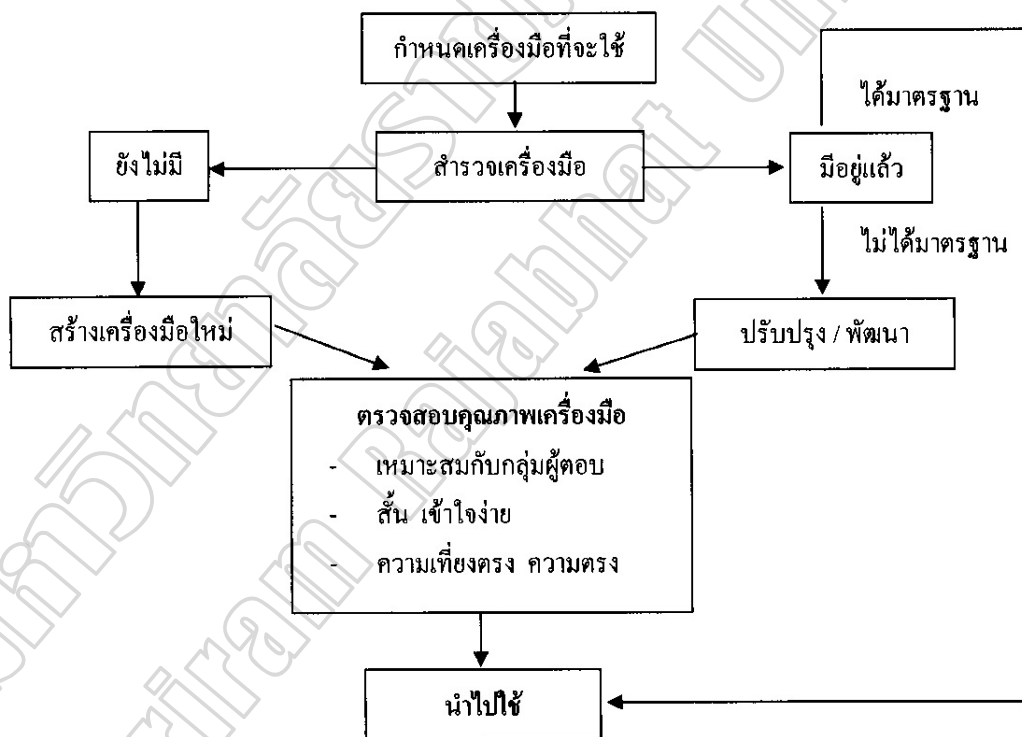
ตาราง 2.1 การกำหนดกรอบการประเมิน

เป้าหมาย/ มาตรฐาน	ตัวบ่งชี้	เครื่องมือ	แหล่งข้อมูล/ ผู้ให้ข้อมูล	การ วิเคราะห์ ข้อมูล	เกณฑ์ การ ประเมิน	ช่วงเวลา ที่ ประเมิน	ผู้ รับผิดชอบ ประเมิน
.....							
.....							
.....							
.....							
.....							

การจัดการ / จัดทำเครื่องมือ

กรอบการประเมินควรจะต้องเชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพหรือมาตรฐานการศึกษาที่ระบุในแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติการ เพื่อกำหนดว่าควรประเมินอะไร เรื่องใด มีอะไรเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงานตามเป้าหมาย ต่อจากนั้นจึงพิจารณาต่อไปว่า ตัวบ่งชี้เหล่านั้นจะใช้ข้อมูลอะไร แล้วสำรวจว่าสถานศึกษามีข้อมูลนั้นแล้วหรือยัง จะนำมาใช้ได้หรือไม่ ถ้ามีข้อมูลอยู่แล้ว ก็ไม่ต้องเก็บข้อมูลใหม่ ถ้ายังไม่มีข้อมูล หรือมี แต่เป็นข้อมูลที่ล้าสมัย ก็ต้องเก็บใหม่ โดยพิจารณาว่าข้อมูลที่ต้องการนั้นจะใช้เครื่องมือชนิดใด จะเก็บข้อมูลจากใคร จะวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไร รวมทั้งกำหนดเกณฑ์การประเมิน ช่วงเวลาและผู้รับผิดชอบในการประเมิน เพื่อสะดวกในการกำกับ ติดตามงานของคณะกรรมการและผู้บริหาร

ในการตรวจสอบประเมินผลจึงมีความจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือในการวัด ฉะนั้นการจัดการ / จัดทำเครื่องมือจึงถือว่ามีความสำคัญอย่างมาก คณะกรรมการควรประชุมร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลว่า จะใช้เครื่องมือชนิดใด หลังจากนั้นก็จัดหา / จัดทำเครื่องมือโดยมีขั้นตอนดังที่นำเสนอในภาพประกอบด้านล่างนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 32)



ภาพประกอบ 2.13 ขั้นตอนการจัดการ/จัดทำเครื่องมือการประเมินคุณภาพ

การประเมินผลภายในอาจใช้เครื่องมือได้หลากหลาย การกำหนดเครื่องมือที่จะใช้ต้องเหมาะสมกับลักษณะของตัวบ่งชี้ที่จะวัด เช่น ถ้าวัดเรื่องความรู้ความเข้าใจกับเนื้อหาวิชา ก็อาจใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การตั้งคำถามในห้องเรียน การสังเกตพฤติกรรม ถ้าวัดความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติ คุณธรรม อาจจะใช้การสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมเป็นหลัก โดยจัดทำเป็นแบบบันทึกพฤติกรรมของผู้เรียน หรือใช้แบบทดสอบทางจิตวิทยาในการวัด เป็นต้น

เครื่องมือที่กำหนดสำหรับใช้ในการเก็บข้อมูลนั้น ไม่จำเป็นต้องจัดทำใหม่ทั้งหมด ให้สำรวจว่ามีเครื่องมือดังกล่าวแล้วหรือยัง ถ้ามีอยู่แล้วและเป็นเครื่องมือที่ได้มาตรฐาน เช่น มีข้อสอบมาตรฐานที่วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก็สามารถนำมาใช้ได้เลย แต่ถ้ายังไม่ได้มาตรฐานก็ต้องพัฒนาและปรับปรุงให้มีคุณภาพ โดยการนำไปทดลองและปรับปรุงก่อนนำไปใช้จริง

ในกรณีที่เครื่องมือวัดเรื่องเดียวกันมีหลายชุดเพราะมีหลายคนทำ ก็ร่วมกันนำเครื่องมือ นั้นมาปรับปรุง / พัฒนา ให้เป็นเครื่องมือชุดเดียวกัน และนำไปใช้ร่วมกัน ไม่ใช่ว่าต่างคนต่างมี เครื่องมือที่ใช้กันไปคนละทิศคนละทาง

ในกรณีสถานศึกษาสำรวจแล้วยังพบว่ายังไม่มีเครื่องมือ จำเป็นต้องสร้างเครื่องมือใหม่ แล้วจึงนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ และนำผลมาปรับปรุงก่อนใช้จริง

การสร้างและปรับปรุงเครื่องมือ จะต้องคำนึงถึงความสามารถในการวัดได้ตรงกับ สิ่งที่ต้องการวัด โดยอาจนำเครื่องมือไปทดลองใช้ แล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ว่าได้ผลตรงกับ ความเป็นจริงตามการสังเกตของครูหรือไม่ เครื่องมือที่ใช้ต้องง่ายในการตอบ ไม่รบกวนเวลา และไม่เป็นภาระกับผู้ให้ข้อมูล ต้องพยายามหลอมรวมเครื่องมือให้สามารถวัดสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน ด้วยเครื่องมือชุดเดียวกัน หากเป็นข้อคำถามก็พยายามใช้ข้อคำถามให้น้อยเท่าที่จำเป็น การใช้เครื่องมือมากเกินไปจะทำให้เกิดปัญหา ผู้ให้ข้อมูลไม่อยากตอบ และเป็นแนวการเพิ่มภาระ ให้ผู้เก็บข้อมูล

นอกจากนั้น ควรคำนึงอยู่เสมอว่า ผลงานของผู้เรียนไม่ว่าจะเป็นการเขียนเรียงความ ภาพวาด ตลอดจนการแสดงออก การโต้ตอบ พฤติกรรมของเด็ก เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึง ความสามารถและพัฒนาการของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ควรใช้สิ่งเหล่านี้ให้เป็นประโยชน์ต่อการ ประเมิน โดยเครื่องมือที่สำคัญก็คือตัวครูผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและจัดกิจกรรมการเรียน การสอนให้กับผู้เรียน ครูควรจะเป็นคนช่างสังเกต รู้จักผู้เรียนทุกคน และรู้จักวิเคราะห์พฤติกรรมและ ผลงานของผู้เรียนให้เชื่อมโยงกับเป้าหมายคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาได้ตลอดเวลา โดยครูควร

มีเครื่องมือ เช่น แบบสังเกต แบบบันทึกพฤติกรรม หรือประเด็นหลักในการวิเคราะห์ผลงานหรือพัฒนาการของผู้เรียน เพื่อช่วยการสังเกตและการวิเคราะห์

การเก็บรวบรวมข้อมูล อาจพิจารณาจากประเด็นและแนวทางการเก็บข้อมูลดังตัวอย่างตามตาราง 2.2 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 36)

ตาราง 2.2 ตัวอย่างแนวทางการเก็บรวบรวมข้อมูล

ประเด็นการเก็บข้อมูล	แนวทางการเก็บข้อมูล
การรวบรวมข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - ใช้ข้อมูลที่สถานศึกษามีอยู่แล้ว - เก็บข้อมูลใหม่ (ถ้ายังไม่มีข้อมูลที่ต้องการ) - เก็บจากหลาย ๆ แหล่ง เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือ
ช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล	<ul style="list-style-type: none"> - เก็บตามเวลาที่สอดคล้องกับการทำงานตามปกติ <ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลที่เก็บได้ตลอด เช่น พฤติกรรมของผู้เรียน - ข้อมูลที่เก็บเป็นระยะ ๆ เช่น น้ำหนัก ส่วนสูง เก็บภาคเรียนละครั้งหรืออาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง เก็บปีละครั้ง - ในช่วงเวลาเดียวกัน ไม่ควรระดมเก็บข้อมูลทุกอย่างพร้อมกันจำนวนมาก
ความครอบคลุมของกลุ่มเป้าหมาย	<ul style="list-style-type: none"> - ข้อมูลเพื่อพัฒนาปรับปรุงเป็นรายบุคคล ต้องเก็บข้อมูลทุกคน - ข้อมูลภาพรวมของสถานศึกษา หรือข้อมูลจากผู้ปกครองชุมชนเก็บจากกลุ่มตัวอย่าง

ในการเก็บข้อมูลนั้น หากข้อมูลใดมีอยู่แล้วในสถานศึกษา ไม่ควรจัดเก็บใหม่ให้นำข้อมูลที่มีอยู่มาประมวลผล วิเคราะห์ แล้วนำไปใช้ได้เลย เช่น คะแนนสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก็ใช้ผลการสอบปลายภาคเรียน ซึ่งจะช่วยภาระงานได้ สถานศึกษาควรวางแผนการจัดเก็บข้อมูลให้สอดคล้องกับการทำงานปกติของสถานศึกษาให้มากที่สุด เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ของผู้ปกครอง อาจจะทำให้ผู้ปกครองกรอกแบบสอบถามในวันที่เชิญมาประชุม หรือน้ำหนักและส่วนสูง ก็ให้ครูประจำชั้นหรือครูพลศึกษาจัดเก็บ เป็นต้น สิ่งที่ไม่ควรทำคือ ระดมเก็บข้อมูลทุกอย่างในช่วงเวลาเดียวกันจำนวนมากจนเป็นภาระของผู้เก็บข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล

การเก็บข้อมูลในส่วนที่ครูสังเกตพฤติกรรมและวิเคราะห์ผลงานของเด็กตามแบบสังเกตพฤติกรรม ครูทุกคนสามารถทำได้ตลอดเวลา และในระหว่างที่สังเกตและวิเคราะห์ก็บันทึกข้อมูลไปได้เรื่อย ๆ โดยอาจจะสรุปเพื่อรายงานข้อมูลตามระยะเวลาที่ตกลงหรือที่กำหนดในแผนร่วมกัน เมื่อพบสิ่งที่เป็นจุดอ่อนหรือเป็นปัญหาของผู้เรียน จะได้ปรับปรุงแก้ไขให้การช่วยเหลือได้ทันที

ทั้งนี้ ครูที่สอนผู้เรียนกลุ่มเดียวกัน ควรพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อหาแนวทางแก้ไขและช่วยเหลือผู้เรียนร่วมกัน

ส่วนการเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบ แบบสอบถาม หรือการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการกับผู้ให้ข้อมูลกลุ่มต่าง ๆ นั้น คณะกรรมการจะต้องร่วมกันพิจารณาและวางแผนอย่างดี เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง เชื่อถือได้ เก็บได้เร็ว ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย การเก็บข้อมูลหากเป็นไปได้ควรเก็บจากหลาย ๆ แหล่ง เพื่อเป็นการตรวจสอบความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล และทำให้ได้สารสนเทศในมุมมองต่าง ๆ แหล่งข้อมูล / ผู้ให้ข้อมูลอาจเป็นผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง เช่น มีการประเมินพฤติกรรมของผู้เรียน ก็สามารถเก็บข้อมูลจากครูและผู้ปกครอง เพื่อดูความสอดคล้องของข้อมูล

การจัดเก็บข้อมูลจะครอบคลุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพียงใด ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมิน ถ้าต้องการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนคุณภาพของผู้เรียนหรือครู เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาปรับปรุงเป็นรายบุคคล ก็ควรจะเก็บข้อมูลของทุกคนและประเมินเป็นรายบุคคล แต่ถ้าต้องการประเมินในภาพรวม หรือเก็บข้อมูลจากผู้ปกครองหรือชุมชน ในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเรียนการสอนทั่วไป ก็สามารถใช้วิธีสุ่มตัวอย่างได้ แต่สถานศึกษาควรวางระบบการเก็บข้อมูลให้ดี ทั้งข้อมูลที่มีอยู่แล้ว และข้อมูลที่เก็บใหม่เพื่อง่ายต่อการนำมาใช้ การเก็บข้อมูลอาจยุ่งยากในปีแรก ๆ แต่ปีต่อ ๆ ไปจะสะดวกขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลของสถานศึกษานั้น ผู้รับผิดชอบควรร่วมกันพิจารณารอบการวิเคราะห์ว่าข้อมูลแต่ละประเด็นจะวิเคราะห์ในระดับใด ระดับบุคคล ระดับห้องเรียน หรือระดับภาพรวมของสถานศึกษา ใครเป็นผู้วิเคราะห์ วิเคราะห์ในช่วงเวลาใด เพื่อจะได้นำผลนั้นมาใช้ ดังตัวอย่างตามตาราง 2.3 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 38)

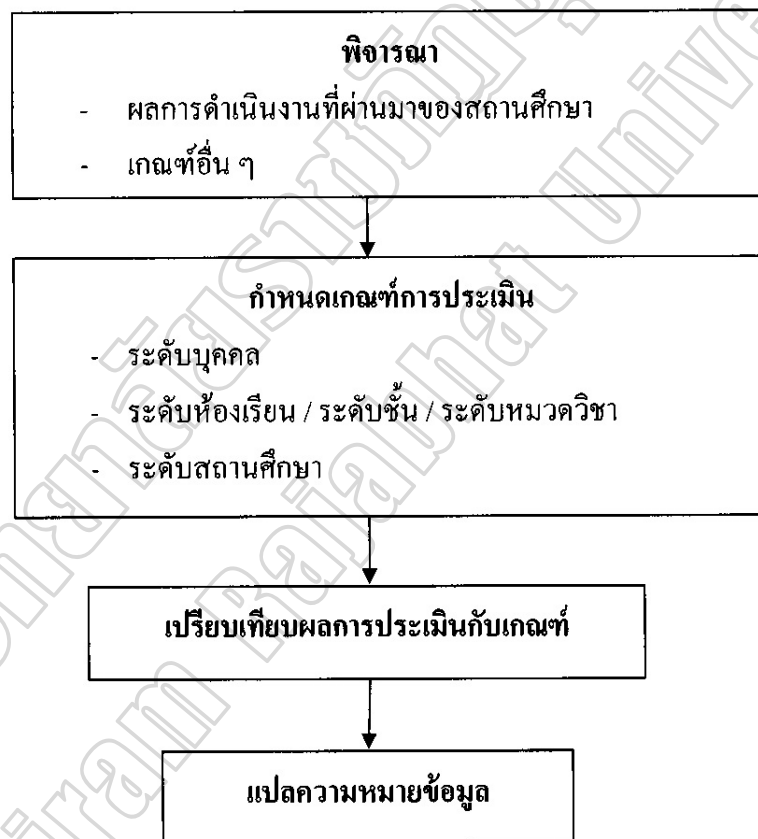
ตาราง 2.3 ตัวอย่างแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

ระดับการวิเคราะห์	ผู้วิเคราะห์	ช่วงเวลาที่วิเคราะห์
รายบุคคล	ครูประจำวิชา / ครูประจำชั้น	ตลอดเวลา เพื่อปรับปรุงรายบุคคล
ระดับชั้น / หมวดวิชา	หัวหน้า / หมวดวิชานำผลการวิเคราะห์ครูประจำชั้น/วิชา มาวิเคราะห์รวม	ภาคเรียนละครั้งเป็นอย่างน้อย หรือแล้วแต่จะกำหนด
ระดับภาพรวมของสถานศึกษา	คณะกรรมการ/คณะทำงานที่รับผิดชอบ	ตามที่คณะกรรมการ/คณะทำงานกำหนด อาจจะภาคเรียนละครั้ง หรือปีละครั้ง

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูผู้สอนจะเป็นผู้รับผิดชอบ วิเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกต และการตรวจการวิเคราะห์ผลงานหรือพฤติกรรม เพื่อจุดเด่น จุดที่ควรปรับปรุงของผู้เรียนเป็นประจำอยู่แล้ว ซึ่งผลที่ได้จากข้อมูลดังกล่าว ครูสามารถนำมาใช้เพื่อปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ตลอดเวลา และเมื่อปิดภาคเรียน หรือเมื่อถึงกำหนดเวลาที่จะประเมิน หรือรายงานข้อมูลในภาพรวม ครูก็นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการประเมินหลาย ๆ ครั้งมาสรุปเพื่อแสดงให้เห็นจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงของผู้เรียนแต่ละคนตามมาตรฐาน และตัวบ่งชี้แต่ละตัว

การแปลความหมาย

ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์จะนำมาใช้ประโยชน์ได้ก็ต่อเมื่อสถานศึกษาได้แปลความหมายของข้อมูล โดยมีการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด ดั้งชั้นตอนในภาพประกอบต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 43)



ภาพประกอบ 2.14 ขั้นตอนการแปลความหมาย

ก่อนที่คณะกรรมการจะแปลความหมายของผลการประเมิน จะต้องกำหนดเกณฑ์ในการตัดสิน โดยคณะกรรมการจะต้องร่วมกันกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ด้วยการพิจารณาข้อมูลผลการดำเนินการที่ผ่านมาของสถานศึกษาประกอบกับเกณฑ์ที่อื่นว่าเป็นอย่างไร เพื่อกำหนดเกณฑ์ในการตัดสิน และเนื่องจากการประเมินตนเองเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา ดังนั้น เกณฑ์การประเมินควรจะดูพัฒนาการของสถานศึกษาด้วยในช่วงแรกอาจจะกำหนดเกณฑ์ที่คิดว่าสถานศึกษาสามารถทำได้ไปก่อน เพื่อให้มีกำลังใจในการทำงานแล้วค่อย ๆ ปรับให้สูงขึ้น

การกำหนดเกณฑ์การประเมินตนเองของสถานศึกษานั้น กำหนดเป็นระบบ ๆ ได้แก่ เกณฑ์ระดับบุคคล เกณฑ์ระดับห้องเรียน / ระดับชั้น / ระดับหมวดวิชา และเกณฑ์ระดับสถานศึกษา เช่น

เกณฑ์ระดับบุคคล อาจกำหนดว่า ผู้เรียนจะต้องสอบได้คะแนนร้อยละ 50 จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์

เกณฑ์ระดับห้องเรียน / ระดับชั้น / ระดับหมวดวิชา / ระดับสถานศึกษา อาจกำหนดว่า

ผู้เรียนมากกว่าร้อยละ 80 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับ ดี

ผู้เรียนร้อยละ 70 – 80 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับ พอใช้

ผู้เรียนน้อยกว่าร้อยละ 70 ได้คะแนนผ่านเกณฑ์ ถือว่าอยู่ในระดับ ต้องปรับปรุง

เมื่อสถานศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การตัดสินผลการประเมินแล้ว สถานศึกษาก็สามารถแปลความหมายของข้อมูลได้ว่าเรื่องใดมีผลการประเมินอย่างไร

การตรวจสอบ / ปรับปรุง คุณภาพการประเมิน

เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการประเมินผลตามแผนที่กำหนดไว้แล้ว ก็จะต้องมีการตรวจสอบกระบวนการและผลการประเมินว่า มีความเหมาะสม ถูกต้อง และน่าเชื่อถือเพียงใด ซึ่งผู้เกี่ยวข้องควรมีการประชุมร่วมกันเป็นระยะ ๆ โดยผู้บริหารควรมีการติดตามตรวจสอบในระหว่างการนิเทศและประชุมร่วมกันกับคณะกรรมการเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการประเมินคุณภาพให้มีประสิทธิภาพ มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

การนำผลการประเมินมาปรับปรุงงาน (Action : A)

เมื่อบุคลากรแต่ละคน แต่ละฝ่ายมีการประเมินผลเสร็จเรียบร้อยแล้ว ก็ส่งผลให้คณะกรรมการที่รับผิดชอบ ซึ่งจะต้องรวบรวมผลการประเมินมาวิเคราะห์ สังเคราะห์แปลผลในภาพรวมทั้งหมด แล้วนำเสนอผลการประเมินต่อผู้เกี่ยวข้อง เช่น ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา หัวหน้าหมวด ผู้บริหาร เพื่อนำผลไปใช้ในการพัฒนางานของตนเองต่อไป

การเผยแพร่ผลประเมิน อาจใช้วิธีจัดประชุมครูภายในสถานศึกษา จัดบอร์ด หรือจัดทำ รายงานผลการประเมินฉบับย่อแจกบุคลากร โดยผลการประเมินสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการ ปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร และใช้ในการวางแผนต่อไป รวมทั้งจัดทำเป็น ข้อมูลสารสนเทศเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ได้

การปรับปรุงการปฏิบัติงานของผู้บริหารและบุคลากร

ในระหว่างการดำเนินงานและมีการตรวจสอบประเมินผลทั้งในระดับรายบุคคล หรือ ระดับชั้น / หมวดวิชา ผู้บริหารและบุคลากรสามารถนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงการทำงาน ของตนเองและปรับปรุงแผนการดำเนินงานได้เลย เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนและ เป้าหมายที่กำหนดไว้

การวางแผนในระยะต่อไป

การนำผลการประเมินไปใช้จัดทำแผนในภาคเรียน หรือปีการศึกษาต่อไป ควรมีการ วิเคราะห์จุดเด่น และจุดที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษา หาสาเหตุของปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม เพื่อนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษาต่อไป

วิธีการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดที่ต้องปรับปรุงสามารถทำได้ง่าย ๆ โดยเปรียบเทียบผล การปฏิบัติงานกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผลต่างที่เกิดขึ้นจะสะท้อนสิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนา ปรับปรุง เมื่อทราบสิ่งที่ต้องปรับปรุงของสถานศึกษาแล้ว จะต้องนำมาร่วมกันวิเคราะห์หาสาเหตุ เพื่อป้องกันและแก้ไขปรับปรุง หลังจากนั้นจึงระดมความคิดจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องมาช่วยกันหา วิธีแก้ปัญหา

ผลการประเมินอาจชี้จุดที่สถานศึกษาต้องทำการปรับปรุงหลายประการ ซึ่งสถานศึกษา ไม่สามารถแก้ไขปัญหานั้นได้พร้อมกัน ต้องกำหนดลำดับความสำคัญว่าปัญหาอะไร จำเป็นต้องพัฒนาก่อน เพื่อนำมาวางแผนแก้ไขปรับปรุงแผนปฏิบัติงาน และจัดทำโครงการหรือ กิจกรรมในภาคเรียนหรือปีการศึกษาต่อไป

การจัดทำข้อมูลสารสนเทศ

ถ้าสถานศึกษาที่ได้จากการประเมินมาพัฒนาเป็นข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้ได้ สะดวก รวดเร็ว และเป็นปัจจุบัน ก็จะเป็นประโยชน์ในการบริหารงาน และประกอบการตัดสินใจ ในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งเมื่อหน่วยงานภายนอกเข้ามาประเมิน สถานศึกษาก็พร้อมที่จะนำเสนอข้อมูล และสารสนเทศที่ผู้ประเมินต้องการได้ง่ายขึ้นในทุก ๆ ด้าน

การดำเนินงานประเมินผลของสถานศึกษาไม่ได้สิ้นสุด เพียงแต่ทำการประเมินตนเองเพียงครั้งเดียว แล้วหยุดเลย แต่ต้องทำตลอดเวลา ผลการประเมินที่จัดทำเสร็จแล้วถือเป็นข้อมูลที่แสดงถึงสภาพการดำเนินงานในขณะนั้น ซึ่งต้องมีการตรวจสอบใหม่ว่า การดำเนินงานในช่วงต่อไป สอดคล้องกับเป้าหมายและแนวทางการพัฒนาของสถานศึกษาอย่างไร การพัฒนาปรับปรุงตนเองจึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด

การจัดทำรายงานประเมินตนเอง หรือรายงานประจำปี (Self Assessment Report : SAR)

เมื่อสถานศึกษาได้ดำเนินการตามแผนและมีการประเมินผลภายในเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในช่วงปลายปีการศึกษาจะต้องจัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี เพื่อเผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทุกกลุ่มได้รับทราบ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในสถานศึกษา ผู้ปกครอง หรือชุมชน หน่วยงานต้นสังกัด และผู้ประเมินภายนอก เพื่อแสดงความรับผิดชอบในการจัดการศึกษาและพร้อมที่จะรับการประเมินจากภายนอก โดยดำเนินการดังนี้ รวบรวมการดำเนินงานและผลการประเมิน วิเคราะห์และสังเคราะห์จำแนกตามมาตรฐานการศึกษา และเขียนรายงาน

การรายงานผลการประเมินและเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อสารควรมี 2 แบบ ขึ้นอยู่กับกลุ่มผู้รับข้อมูลแบบแรกเป็นการรายงานที่มีรายละเอียดครบถ้วน เน้นในเชิงวิชาการเพื่อใช้สำหรับรายงานหน่วยงานต้นสังกัดและผู้ประเมินภายนอก ส่วนแบบที่สองเป็นการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และมีความยาวไม่มาก ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปกครองรับรู้ข้อมูลของสถานศึกษาได้มากขึ้น เนื้อหาสาระที่นำเสนอในรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี ควรมีประเด็นดังต่อไปนี้

ข้อมูลสภาพทั่วไปของสถานศึกษา เช่น ประวัติและความเป็นมาของสถานศึกษา สถานที่ตั้ง สังกัด รูปแบบ / หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน โครงสร้างการบริหารงาน ข้อมูลผู้บริหารและบุคลากร จำนวนผู้เรียน งบประมาณ รวมทั้งข้อมูลสภาพชุมชน อาชีพ และรายได้ของผู้ปกครอง

วิสัยทัศน์ เป้าหมายหรือมาตรฐาน และแผนงานของสถานศึกษา
ผลการประเมินตนเองตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ โดยแต่ละตัวบ่งชี้ควรรายงานเกี่ยวกับเป้าหมาย การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมาย และผลการดำเนินงาน และอาจนำเสนอข้อมูล / หลักฐานสนับสนุนผลการดำเนินงานนั้น ๆ ด้วยก็ได้ นอกจากนี้ ในแต่ละมาตรฐานควรนำเสนอจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุง และแนวทางแก้ไขด้วย

สรุปผลการประเมินของมาตรฐานแต่ละด้าน คือ ด้านผู้เรียน ด้านกระบวนการและด้าน ปัจจัย โดยในแต่ละด้านควรบอกจุดเด่น เงื่อนไขที่ทำให้สำเร็จ จุดที่ต้องปรับปรุง สาเหตุ และ แนวทางแก้ไขปรับปรุงด้วย

ภาคผนวก อาจมีการรายงานเกี่ยวกับวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผล หากเป็นที่ต้องการของหน่วยงานต้นสังกัด

คณะผู้จัดทำรายงานการประเมินตนเองหรือรายงานประจำปี ควรเป็นแกนนำหรือผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลพอสมควร ซึ่งจะทำให้สามารถสรุปผลการ ประเมินได้ถูกต้อง การจัดทำรายงานควรดำเนินการในส่วนที่สามารถทำได้เรื่อยๆ ก่อนสิ้นปี การศึกษา ไม่จำเป็นต้องรอให้ถึงสิ้นปีการศึกษา เพราะจะทำให้จัดทำรายงานไม่ทันกำหนดเวลา ที่ต้องส่งหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา แห่งชาติ. 2543 : 12-49)

การจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพ (Improvement Plan : IP)

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาคืออะไร จัดทำขึ้นเพื่ออะไร มีประโยชน์ มีสาระสำคัญ และมีขั้นตอนอย่างไร

อัญชลี ธรรมะวิสิฏฐ (2552 : 1-3) กล่าวว่า แผนการปรับปรุงคุณภาพ หรือแผนพัฒนา คุณภาพศึกษานั้น ถือเป็นข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยคณะกรรมการ สถานศึกษา เพื่อใช้เป็นแผนแม่บทที่จะกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการพัฒนาการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาในช่วงระยะเวลาที่กำหนด โดยจัดทำไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อให้เกิดความมั่นใจ ว่าสถานศึกษาจะดำเนินงานตามข้อตกลงที่กำหนดร่วมกัน การจัดทำแผนดังกล่าวนี้ โดยมี วัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการ ของชุมชนและบรรลุตามมาตรฐานที่กำหนดไว้
 2. เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วม สนับสนุน ส่งเสริม การดำเนินงานจัดการศึกษาของ สถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้
 3. เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ตรงต่อความต้องการของ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน
 4. เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้แนวทางในการเรียนรู้และสามารถกำหนดบทบาทของตนเองได้
- ถูกต้อง

ประโยชน์ที่จะได้รับจากแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ประโยชน์ที่จะได้รับจากแผนการปรับปรุงคุณภาพ หรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
สรุปได้ดังนี้

1. ชุมชนและผู้ปกครองมั่นใจว่าสถานศึกษามีแผนและดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ และให้ความร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุนอย่างเต็มที่
2. สถานศึกษามีการดำเนินงานตามแผนอย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด
3. สถานศึกษาจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ได้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน
4. ผู้เรียนแสดงบทบาทในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองจนมีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม ตามที่หลักสูตรและสังคมต้องการ

สาระสำคัญในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สาระสำคัญในแผนปรับปรุงคุณภาพการศึกษา หรือแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. ภาพรวมของสถานศึกษา (School Profile) เป็นการนำเสนอข้อมูล โดยสังเขป เพื่อ
แสดงความเป็นมา สภาพปัจจุบันเป็นการนำเสนอข้อมูล โดยสังเขป และทิศทางในอนาคตของ
สถานศึกษา

1.1 ข้อมูลทั่วไปของชุมชน ได้แก่ สภาพทางภูมิศาสตร์การศึกษา การประกอบอาชีพ
เศรษฐกิจ การปกครอง ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม ฯลฯ

1.2 ประวัติความเป็นมาของสถานศึกษา

1.3 โครงสร้างการบริหารของสถานศึกษา แผนภูมิการบริหาร พร้อมทั้งบทบาท
หน้าที่

1.4 โครงสร้างการจัดการศึกษา ได้แก่ หลักสูตรกิจกรรมที่ใช้ในการจัดการศึกษา
กลุ่มเป้าหมายที่ให้บริการ และการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการของชุมชน

1.5 มาตรฐานการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

2. ทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ที่จะมุ่งมั่นสู่ความเป็นเลิศในการจัด
การศึกษาให้แก่ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

2.1 วิสัยทัศน์ (Vision) เป็นเจตนารมณ์หรือความตั้งใจที่กว้างๆ ครอบคลุมทุกภารกิจ
ของสถานศึกษา มุ่งการคิดไปข้างหน้า แสดงถึงความคาดหวังในอนาคต ข้อความ วิสัยทัศน์

จะสื่อถึงอุดมการณ์ หลักการ ความเชื่อ และอนาคตที่พึงประสงค์ของสถานศึกษาและชุมชน
ข้อความวิสัยทัศน์จะต้องมีความชัดเจน เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา การเขียนวิสัยทัศน์ที่ดีให้
ค่านิ่งว่าจะสามารถสร้างความศรัทธาและจุดประกายความคิดให้แก่ผู้ปฏิบัติได้

2.2 ภารกิจหรือพันธกิจ (Mission) เป็นข้อความที่แสดงเจตนารมณ์และวิธีการ
ดำเนินงานเพื่อให้บรรลุถึงวิสัยทัศน์

2.3 เป้าหมายของสถานศึกษา (School Goals) เป็นข้อความที่ระบุผลลัพธ์ปลายทางที่
สถานศึกษาจะดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ ในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

การกำหนดเป้าหมายเพื่อให้ภารกิจที่กำหนดมีความเป็นไปได้และมีความชัดเจนยิ่งขึ้น
สถานศึกษาจะต้องกำหนดเป้าหมายที่ครอบคลุมด้านต่างๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการของ
สถานศึกษา เช่น ในด้านผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ด้านหลักสูตร และการเรียนการสอน
สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ การจัดองค์กร การพัฒนาวิชาชีพ และการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาของชุมชน
เป็นต้น เป้าหมายที่กำหนดในระดับนี้ เป็นผลลัพธ์ปลายทางที่สถานศึกษาคาดหวังจะบรรลุภายใน
ช่วงเวลาที่กำหนด ลักษณะการเขียนยังเป็นผลลัพธ์กว้างๆ

3. แผนปฏิบัติการ เป็นแผนที่กำหนดกิจกรรมที่จะดำเนินการในแต่ละปี เพื่อให้บรรลุ
ตามเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระยะที่กำหนด แผนปฏิบัติการประกอบด้วย สังกะ
รายละเอียดของกิจกรรม หรือขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด ผู้รับผิดชอบแต่ละ
กิจกรรมหรือขั้นตอนการปฏิบัติ ระยะเวลา งบประมาณ และแหล่งงบประมาณ

รูปแบบการเขียนนิยมใช้ตารางซึ่งจะช่วยให้เห็นความเชื่อมโยง ตั้งแต่
เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ มาตรฐาน ที่เป็นจุดเน้นของการพัฒนา วิธีการประเมินผล ตัวบ่งชี้ความสำเร็จ
ผู้รับผิดชอบ ระยะเวลา งบประมาณ ในแต่ละกิจกรรม

4. การระดมทรัพยากร ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะต้องแสดงให้เห็นถึงแหล่ง
สนับสนุนงบประมาณและสรุปงบประมาณในแผนพัฒนาคุณภาพ ซึ่งจะต้องบอกจำนวน
งบประมาณที่จะต้องใช้ในการแต่ละปี และแหล่งที่สถานศึกษาจะสามารถระดมทรัพยากรและสนับสนุน
งบประมาณได้

5. การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานเครือข่าย การประสานความร่วมมือกับ
หน่วยงานเครือข่าย และแหล่งวิทยาการภายนอก เพื่อสนับสนุนทางวิชาการ เพื่อกำหนด
พัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งควรจะต้องเขียนไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วย

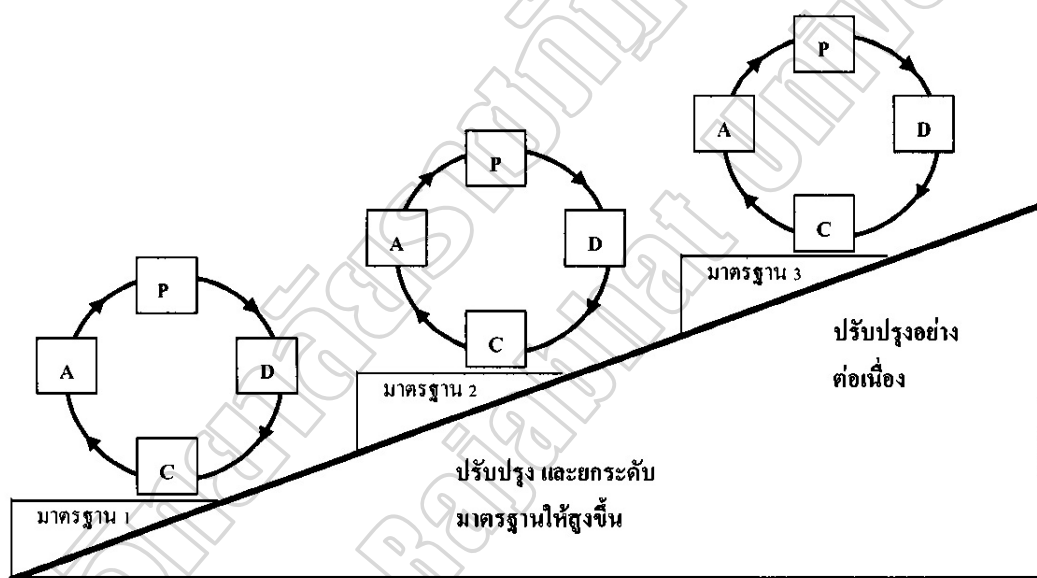
ขั้นตอนการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ได้กล่าวถึงลำดับขั้นตอนของการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา หรือแผนปรับปรุงคุณภาพการศึกษา สรุปได้ 5 ข้อ ดังนี้

1. สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้กับบุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนทราบ
2. สถานศึกษา ศึกษาทบทวน วิเคราะห์ความเป็นมา สภาพปัจจุบัน ปัญหา จัดเตรียมข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา
3. สถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา (รวมถึงผู้แทนจากชุมชน) ประชุมวางแผนร่วมกันเพื่อกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษา และแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในช่วงเวลาที่กำหนด
4. สถานศึกษาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นลายลักษณ์อักษร โดยผ่านการยอมรับร่วมกันจากคณะกรรมการสถานศึกษา (ซึ่งมีผู้แทนจากชุมชนร่วมด้วย)
5. ประกาศแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บุคลากรในสถานศึกษาและบุคลากรทั่วไป (ในชุมชน) ทราบ

แผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา หรือแผนการปรับปรุงคุณภาพ (Improvement Plan : IP) หมายถึง แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาในอนาคต เป็นการวางแผนเพื่อการดำเนินงานพัฒนา แก้ไขปรับปรุง จากผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาในแต่ละรอบปีการศึกษา ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการการประเมินจากต้นสังกัด และจากผลการประเมินคุณภาพภายนอก ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ (สมศ.) โดยอาศัยสิ่งที่ต้องรายงานหรือจัดทำในรายละเอียดของแผนดังกล่าว ให้สรุปผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษามาตรฐานการศึกษาในภาพรวมชี้ให้เห็น จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคทางการดำเนินงาน จุดเน้นสำคัญของสาระอยู่ที่แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในอนาคต โดยระบุแผนการดำเนินงานเพื่อรักษาจุดแข็งหรือพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อน นอกจากนี้ สถานศึกษาอาจนำเสนอข้อมูลเพิ่มเติม ลักษณะ โครงการ / กิจกรรมพิเศษที่เด่นๆ ของสถานศึกษา เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาในการขอรับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอีกส่วนหนึ่ง แผนดังกล่าว มิได้กำหนดตายตัวว่ารอบระยะเวลาของแผนจะครอบคลุมกี่ปี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของสถานศึกษาหรือนโยบายของต้นสังกัดที่จะกำหนดกรอบระยะเวลาได้ตามความเหมาะสมและวิถีการปฏิบัติของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ซึ่งอาจจัดทำเป็นแผน 1 ปี หรือ 2-3 ปีก็ได้

สรุปได้ว่า การดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นการนำผลการประเมินไปใช้เป็นแนวคิดหนึ่งสำหรับการปฏิบัติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยใช้กระบวนการของวงจร PDCA ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายในที่นี้ ก็คือมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยให้ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางในการนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ คือการนำผลการประเมินด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษามาใช้ในการกำหนดแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้มีความสอดคล้อง เหมาะสม และทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมายการจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ ซึ่งผลการประเมินของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นสารสนเทศ ดังนั้นสถานศึกษาควรนำผลการประเมินทั้งผลการประเมินคุณภาพภายในและผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาพิจารณาร่วมกันเพื่อให้ได้สารสนเทศที่มีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ แล้วนำผลการประเมินดังกล่าวมาพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ดังภาพประกอบ 2.15 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 ก : 38)



ภาพประกอบ 2.15 วงจรการใช้ผลการประเมินเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าการนำผลการประเมินเพื่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไปใช้ประโยชน์ เป็นแนวคิดที่จะช่วยให้สถานศึกษามีการกำหนดแผนงาน โครงการ วัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในระบบประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานของข้อมูล/

ความรู้ ซึ่งจะส่งผลให้การประกันคุณภาพการศึกษามีทิศทาง เป้าหมาย สอดคล้องกับสภาพที่เป็นจริง และมุ่งสู่มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่บ่งบอกถึงการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่องของสถานศึกษานั้นเอง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2554 ก : 37-47)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนมัธยมในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่ง ได้มีผู้ทำวิจัยไว้หลายท่านทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนี้

งานวิจัยในประเทศ

สมพงษ์ อาจศัตรู (2549: 78-82) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า 1) ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเตรียมการ และด้านการดำเนินการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการรายงาน 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่งข้าราชการครู โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการรายงานเท่านั้นที่แตกต่างกัน 3) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครูเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการรายงานเท่านั้นที่แตกต่างกัน

สาธิต อุสำหัตติ (2549 : 88-89) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินการ และด้านการรายงานผล อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านการเตรียมการมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และด้านการรายงานผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ในภาพรวมและรายด้าน ทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวม 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันเพียงด้านเดียว คือ ด้านการเตรียมการ

กมล สุนทรพงษ์ภัทร (2550 : 135-144) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการพัฒนาคุณภาพภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรม / โครงการ การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดฉะเชิงเทรา ภาพรวมและรายด้านที่มีความเหมาะสมในระดับมากและเห็นควรนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา มาตรฐานคุณภาพภายใน กล่าวคือ 1) มาตรฐานด้านผู้เรียน เช่น “ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมประเพณี วันสำคัญทางศาสนา วันสำคัญของชาติ วันไหว้ครู วันเด็กแห่งชาติ ที่โรงเรียนหรือชุมชนจัดขึ้น” 2) มาตรฐานด้านผู้บริหาร เช่น “โรงเรียนมีการจัดทำปฏิทินปฏิบัติงานประจำปี และมีการกำหนด วิสัยทัศน์ พร้อมประกาศไว้อย่างชัดเจน มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนไว้อย่างชัดเจน และ 3) มาตรฐานด้านผู้สอน เช่น “ครูจัดการเรียนการสอนโดยมีการศึกษาเป้าหมายของหลักสูตร ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ และครูมีแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีกิจกรรมที่หลากหลาย โดยการเน้น ผู้เรียนให้มีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริง” เป็นต้น

ประทีป แกมกลาง (2550 : 114-115) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและแนวทางการแก้ไขการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษานครราชสีมา เขต 1-7 ผลการศึกษาพบว่า ระดับปัญหาการดำเนินงานโดยภาพรวมมี ปัญหาในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีปัญหาในระดับปานกลาง โดย เรียงตามลำดับปัญหาจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการเตรียมการ ด้านการรายงาน และด้านการ ดำเนินงาน

รุ่งทิwa โจ๊กทำ (2551 : 107-115) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการ ดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนต่อ ระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมาก และระดับของปัญหาการดำเนินงาน ประกันคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้าน การศึกษาและการเตรียมการ ด้านการวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการเตรียมการรับ การประเมินจากหน่วยงานภายนอก ด้านการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ด้านการนำแผนปฏิบัติการไปสู่การปฏิบัติ และด้านการตรวจสอบทบทวนและประเมินคุณภาพ การศึกษาของโรงเรียน เป็นลำดับสุดท้าย

จิตภา ผิวสุข (2552 : 77-79) ได้ทำการศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพ การศึกษาภายใน โรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4

ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนเอกชนในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.58 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครู โรงเรียนเอกชนมีปัญหาด้านตรวจประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.61 รองลงมาคือ ด้านการนำผลการประเมินมาปรับปรุงงานอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.60 ด้านวางแผนการปฏิบัติงานและการดำเนินงานตามแผน มีระดับของปัญหาการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.55

พระจำเนียร จันทวิโส (พลาตศุ) (2552 : 72-80) ได้ศึกษาสภาพปัญหาและการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนสตรีศรีสุริโยทัย ส่วนใหญ่เป็นปัญหาด้านการพัฒนาศูนย์สื่อการเรียนการสอนให้เป็นระบบ การวัดและประเมินผล ทักษะกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม การทำวิจัยในชั้นเรียน การวิเคราะห์ข้อสอบ การจัดกิจกรรมการสอน เพื่อเพิ่มศักยภาพผู้เรียน ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการประกันคุณภาพ

สิระ บุญญาอนุสนธิ์ (2552 : 48-50) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า อยู่ในระดับดี ทุกด้าน คือ ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินการ และด้านการรายงาน ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับช่วงชั้นที่ 3-4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า อยู่ในระดับน้อย ทุกด้าน คือ ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินการและด้านการรายงาน

ไชยา กรมแสง (2553 : 117) ได้ทำการศึกษาวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สระแก้ว เขต 2 พบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุดลงมา คือ ด้านมุมมองต่อแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงด้านหลักสูตรด้านการประเมินผล การเรียนรู้ของนักเรียน ด้านการวางแผนเพื่อพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู ด้านการจัดโครงการสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ และด้านการประเมินผลการสอนของครู 2) การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยลงมา คือ ด้านครู ด้านผู้บริหาร และด้านผู้เรียน 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นไปในทางบวก

ศุภกานต์ เจริญรัตน์ (2554 : 74) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 พบว่า ระดับปัญหาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการเตรียมการ รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินการ และด้านการรายงาน ตามลำดับ

งานวิจัยต่างประเทศ

ปีเตอร์ (Peter. 1993 : 5 ; อ้างถึงใน เกียรติศักดิ์ คฤหบดี, 2548 : 47-48) ได้นำเสนอแนวคิดและกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถาบันการศึกษาในประเทศออสเตรเลีย โดยในขั้นแรกกล่าวถึงความจำเป็นของการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตชี้ให้เห็นว่าคุณภาพมีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างยิ่ง จากนั้นได้กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาโดยยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการพัฒนาการเรียนรู้อย่างชัดเจน ให้ทุกคนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วม มีการตัดสินใจโดยใช้ฐานข้อมูลที่มีคุณภาพ กำหนดระบบและวิธีการควบคุมคุณภาพทั้งในส่วนของกระบวนการและผลลัพธ์และมุ่งมั่นให้สถานศึกษาเป็นเสมือนองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีกระบวนการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และมีการวางแผนการจัดการดำเนินงาน คุณภาพเชิงรุก และได้มีการสรุป การประกันคุณภาพการศึกษาว่าไม่สามารถรับประกันคุณภาพของตัวผู้เรียนได้ แต่กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา สามารถใช้เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่ องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่องได้

แพตริเซีย (Patricia. 1994 : Abstract ; อ้างถึงใน สมาน เพชรนาวา, 2549 : 38-39) ได้ศึกษาการประเมินผลความก้าวหน้าไปสู่การประกันคุณภาพการศึกษาและควบคุมการปฏิบัติในประเทศเยอรมนี สวีเดน ฝรั่งเศส นิวซีแลนด์ และออสเตรเลีย พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจนในระบบที่มีการประกันคุณภาพการศึกษา กลไกทางสังคมช่วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในประเทศเยอรมนี มีการเปลี่ยนอย่างมากจากจังหวัดหนึ่ง ไปยังอีกจังหวัดหนึ่ง การประกันคุณภาพการศึกษา และการควบคุมการประเมิน ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของครูที่รับผิดชอบต่ออาชีพของตน ซึ่งต้องดำเนิน ไปอย่างมีเหตุผลและกระบวนการที่ชัดเจน ในประเทศสวีเดนเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในการประกันคุณภาพจนถึงการประเมินครูในสถานศึกษาซึ่งเกิดการพัฒนาอย่างชัดเจน ฝรั่งเศสให้ความสำคัญและเชื่อถือจากการใช้ข้อทดสอบจากภายนอกโดยการควบคุมจากส่วนกลาง

ประเทศนิวซีแลนด์ ให้ความสำคัญกับการประเมินจากบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาและในประเทศออสเตรเลีย นำเอาระบบการประเมินผลโดยใช้ข้อทดสอบมาตรฐานกลาง มีการเตรียมการอย่างมีแบบแผน ผู้การควบคุมคุณภาพและการประกันคุณภาพการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและการศึกษาขั้นสูงต่อไป

ฮาเปอร์ (Harper, 1999 : Abstract ; อ้างถึงใน วิฑูรย์ หนูขาว, 2552 : 49) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของการทำงานเป็นทีม ในการประกันคุณภาพการศึกษาและการวางแผนพัฒนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนสองแห่งในมลรัฐอิลลินอยซ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสิทธิภาพผลการทำงานของมลรัฐอิลลินอยซ์ โดยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคณะทำงานที่สอนแบบสหวิทยาการและคณะทำงานวางแผนพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ผลการวิจัยพบว่า การประกันคุณภาพและการวางแผนพัฒนาเป็นแรงกระตุ้นในรูปแบบหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและกระบวนการวางแผนของทั้งสองโรงเรียน ผู้บริหารเป็นกุญแจสำคัญในการประสานการทำงานระหว่างคณะทำงานทั้งสอง โดยผู้บริหารต้องเป็นผู้ริเริ่มจัดโครงสร้างและกระบวนการที่ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกัน แม้ว่าจะกระตุ้นให้การดำเนินงานด้านหลักสูตรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่ไม่มีผลต่อเทคโนโลยีการสอนของโรงเรียนทั้งสองแห่ง

บั๊ก (Bugg, 2001: 4330-A ; อ้างถึงใน กิตติภรณ์ ปะติเพนัง, 2550: 71-72) ได้ทำการศึกษาประสิทธิภาพของโปรแกรมการประกันคุณภาพการศึกษาและการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนและคณะกรรมการการศึกษาแห่งรัฐอิลลินอยส์อันเป็นตัวช่วยในการพัฒนากระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เป็นระบบในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของรัฐในการศึกษาได้หาทางกำหนดขอบเขตที่โรงเรียนจำนวน 2 โรงเรียนได้ใช้โปรแกรม การประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งเป็นวิธีการที่จะได้ทราบกระบวนการปรับปรุงโรงเรียนอย่างต่อเนื่องในการศึกษาดำเนินการ 3 ระยะ แต่ละระยะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลต่างกัน ผลการศึกษาปรากฏดังนี้

- 1) ก่อนนำโปรแกรมการประกันคุณภาพการศึกษาและการวางแผนปรับปรุงโรงเรียนเข้ามา โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั้ง 2 โรงเรียนนั้นไม่เคยมีโครงสร้างที่สร้างขึ้นอย่างเป็นทางการเพื่อการปรับปรุงโรงเรียนมาก่อนเลย
- 2) ในขณะที่โรงเรียนในชนบทสามารถใช้กระบวนการการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งเป็นตัวช่วยในการพัฒนาโครงสร้างการปรับปรุงโรงเรียนที่สร้างขึ้นมาอย่างเป็นทางการได้แล้วนั้น โรงเรียนในเมืองยังไม่สามารถนำวิธีการดำเนินงานดังกล่าวมาใช้ให้ประสบความสำเร็จได้
- 3) โปรแกรมการประกันคุณภาพการศึกษาส่งผลทางบวกต่อกลยุทธ์การสอนที่ใช้ในโรงเรียนทั้ง 2 โรงเรียน
- 4) ถึงแม้โปรแกรมการประกันคุณภาพการศึกษา จะปรากฏว่าประสบความสำเร็จในการช่วยเหลือโรงเรียนในด้านการบอกลักษณะของประเด็นปัญหาการปรับปรุง

แต่อาจจะถูกโต้แย้งได้ว่าในสภาพแวดล้อมบางประการอาจจะไม่มีการจัดโครงสร้างให้โรงเรียนดังกล่าวถึงปัญหาดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จให้ 5) กรอบงานการประกันคุณภาพการศึกษามีศักยภาพมากพอที่จะช่วยเหลือโรงเรียนพัฒนาวัฒนธรรมการปรับปรุงโรงเรียนอย่างต่อเนื่องได้อย่างไรก็ตามผลการศึกษายังพบด้วยว่ามีตัวแปรต่างๆ เช่น ภาวะผู้นำ และทรัพยากรด้านการเงิน กระบวนการนี้จะยังไม่มากพอที่จะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้

แมนนิง (Manning, 2004 : Abstract ; อ้างถึงใน กมล สุนทรพงษ์ภัทร, 2550 : 80-81) ได้ศึกษากิจกรรมการประกันคุณภาพที่ดำเนินการโดยโรงเรียน การศึกษาเพื่อปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน การบริการนักเรียน และการค้นคว้าวิจัยเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามจำนวน 25 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับโครงสร้างและการดำเนินงานตามโครงการการประกันคุณภาพ ผลการศึกษา พบว่า คณบดีเป็นผู้มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งของการพยายามในการประกันคุณภาพและประสานเชื่อมโยงระหว่างบุคลากรของโรงเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิอาวุโสและคณะกรรมการ โรงเรียนที่ทำให้การประกันคุณภาพทบทวนคุณภาพประสพผลดี กิจกรรมเพื่อปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอนและการบริการที่นำมาใช้ใน โรงเรียน ประกอบด้วย การประชุมเชิงปฏิบัติการคณะกรรมการ การประชุมกลุ่มสัมมนา และ การทบทวนตรวจสอบโครงการและการประเมินผล วิธีการที่หลากหลายในการประกันคุณภาพ เช่น การรับรองมาตรฐาน การทบทวน โครงการ การประเมินผลสัมฤทธิ์ และรายงานการดำเนินงานของโรงเรียน โดยส่วนใหญ่ใช้วิธีการจัดการคุณภาพ คือ การจัดทำแผนกลยุทธ์ เกณฑ์เปรียบเทียบคุณภาพ การจัดการ โดยจุดประสงค์ (Management by Objectives : MBO) การจัดการคุณภาพทั้งหมด (Total Quality Control : TQM) และการบริหารแบบ (Balance Scorecard : BSC) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมากมาจากการประกันคุณภาพ พบว่าได้ประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง การกำหนดยุทธวิธี ความพึงพอใจของนักเรียนและชื่อเสียงของโรงเรียนนำไปสู่เป้าหมายทรัพยากรและการประเมินการปฏิบัติ

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาแล้วข้างต้นสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา และถือเป็นหน้าที่ของทุกคน ในสถานศึกษาที่สำคัญผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสร้างบทบาท มีภาวะผู้นำในการบริหารการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่แต่ละแห่งมีปัจจัยที่แตกต่างกัน การจะบริหารการศึกษาให้สถานศึกษา มีมาตรฐานบรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพได้นั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ และการปฏิบัติที่หลากหลาย อีกทั้งขนาดของสถานศึกษาก็เป็นส่วนสำคัญไม่น้อยที่จะส่งผลต่อความแตกต่างของการดำเนินงาน ส่วนบทบาทสำคัญของครูคือการประกันคุณภาพ

การเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งต้องมีการปฏิรูปการสอน เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาตามความคาดหวังของสังคมและประเทศชาติ โดยใช้กรอบแนวคิดในการทำวิจัย ตามที่สถาบันส่งเสริมการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ได้เสนอแนวทางไว้ 3 ด้าน คือ ด้านการเตรียมการ ด้านการดำเนินการ และด้านการรายงานผล เพื่อนำข้อมูลที่จะได้ไปพิจารณาในการหาแนวทางแก้ไขปัญหาและพัฒนาการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐานที่สูงขึ้น และเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ (สมศ.) ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University